

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

OPRACOWAŁ:

ZAKŁAD ANALIZ ŚRODOWISKOWYCH EKO-PRECYZJA

RYDZYNA 2013

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP	5
1.1. Cel i zakres opracowania	6
1.2. Opis przyjętej metodyki	6
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
2.1. Położenie	9
2.2. Warunki klimatyczne	9
2.3. Geomorfologia	9
2.4. Demografia	9
2.5. Struktura użytkowania gruntów	10
2.6. Rolnictwo	11
2.7. Infrastruktura inżyniersko-techniczna	12
2.7.1. Sieć drogowa	12
2.7.2. Sieć gazowa	12
2.7.3. Sieć elektryczna	12
2.7.4. Sieć wodociągowa	12
2.7.5. Sieć kanalizacyjna	13
2.8. Przemysł	13
3. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	14
3.1. Uwarunkowania zewnętrzne	15
3.1.1. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa	15
3.1.2. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej województwa	15
3.1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej powiatu	17
3.2. Uwarunkowania wewnętrzne	18
3.3. Priorytety ekologiczne	18
4. ROZWIĄZANIA SYSTEMOWE	19
4.1. Zarządzanie środowiskowe	20
4.1.1. Systemy zarządzania	20
4.1.2. Cele i strategia działań	21
4.2. Edukacja ekologiczna	21
4.2.1. Cele i strategia działań	24
5. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH	25
5.1. Ochrona przyrody	26
5.1.1. Stan wyjściowy	26
5.1.2. Cele i strategia działań	27
5.2. Ochrona lasów	28
5.2.1. Stan wyjściowy	28
5.2.1. Cel i strategia działań:	29
5.3. Ochrona powierzchni ziemi	29
5.3.1. Jakość gleb	29
5.3.1. Cele i strategia działań	34
6. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA	36
6.1. Wody	37
6.1.1. Stan wyjściowy	37
6.1.2. Jakość wód	38
6.1.3. Cele i strategia działań	40
6.2. Powietrze	40
6.2.1. Jakość powietrza	40
6.2.2. Cele i strategia działań	44
6.3. Hałas	45
6.3.1. Stan wyjściowy	45
6.3.2. Źródła hałasu	45
6.3.3. Cele i strategia działań	46
6.4. Promieniowanie elektromagnetyczne	46
6.4.1. Stan wyjściowy	46

6.4.2. Cele i strategia działań	47
6.5. Gospodarka odpadami	48
6.5.1. Stan wyjściowy	48
6.5.2. System gospodarki odpadami	48
6.5.3. Cele i strategia działań	53
7. PLAN OPERACYJNY.....	55
7.1. Wprowadzenie	56
7.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć.....	56
7.3. Lista przedsięwzięć.....	56
8. UWARUNKOWANIA FINANSOWE	58
8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych.....	59
8.1.1. Fundusze krajowe.....	59
8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej	61
8.1.3. Finansowanie planu operacyjnego	64
9. WDRAŻANIE I MONITORING.....	69
9.1. Działania polityki ochrony środowiska.....	69
9.2. Kontrola oraz dokumentacja realizacji programu	69
10. STRESZCZENIE.....	72
11. BIBLIOGRAFIA	74

SPIS TABEL:

Tabela 1. Wskaźniki demograficzne na terenie Gminy Rydzyna w latach 2008-2012.....	9
Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Rydzyna.....	10
Tabela 3. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2010 r.).....	11
Tabela 4. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2010 r.).....	11
Tabela 5. Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2010 r.).....	11
Tabela 6. Charakterystyka sieci gazowej na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2012 r.).....	12
Tabela 7. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2012 r.).....	12
Tabela 8. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2012 r.).....	13
Tabela 9. Priorytety ekologiczne i cele strategiczne polityki środowiskowej Gminy Rydzyna w latach 2013-2020.....	18
Tabela 10. Pomniki przyrody znajdujące się na terenie Gminy Rydzyna.....	26
Tabela 11. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2012).....	28
Tabela 12. Powierzchnia lasów na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2012).....	28
Tabela 13. Struktura gruntów ornych na terenie Gminy Rydzyna wg. klas bonitacji gleb (stan na rok 2004).....	30
Tabela 14. Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej na gruntach ornych w Gminie Rydzyna.....	31
Tabela 15. Zmienność odczynu gleby wraz ze zmianą zakresu odczynu pH.....	32
Tabela 16. Odczyn pH gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2004).....	32
Tabela 17. Przedziały potrzeb wapnowania.....	32
Tabela 18. Potrzeby wapnowania gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2004).....	32
Tabela 19. Udział gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna ze względu na zasobność w przyswajalny fosfor (stan na rok 2004).....	33
Tabela 20. Ocena zawartości potasu.....	33
Tabela 21. Udział gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna ze względu na zasobność w przyswajalny potas (stan na rok 2004).....	33
Tabela 22. Ocena zawartości magnezu.....	34
Tabela 23. Udział gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna ze względu na zasobność w przyswajalny magnez (stan na rok 2004).....	34
Tabela 24. Charakterystyka GZWP nr 307.....	38
Tabela 25. Ocena jakości wód rzeki Rów Polski na podstawie wyników badań przeprowadzonych w punkcie pomiarowym „Rów Polski od źródła do Rowu Kaczkowskiego” w roku 2010.....	39
Tabela 26. Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2012 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.....	42
Tabela 27. Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2012 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.....	42
Tabela 28. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo).....	43
Tabela 29. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.....	44

Tabela 30. Charakterystyka lokalizacji i wyniki pomiarów poziomów krótkookresowych LAeq D i LAeq N na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2010).	45
Tabela 31. Zestawienie wyników pomiaru prowadzonego w ramach monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2010).	47
Tabela 32. Lista zadań przeznaczonych do realizacji w ramach planu operacyjnego na lata 2013-2020.	56
Tabela 33. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji <i>Programu</i> w latach 2013-2020.	65
Tabela 34. Struktura prognozowanych kosztów realizacji <i>Programu</i> w latach 2013-2020.	67
Tabela 35. Zestawienie wskaźników ogólne dla monitorowania osiągnięcia celów.	70

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Rydzyna (forma graficzna).	10
Rysunek 2. Stopień lesistości poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego (stan na rok 2012).	29
Rysunek 3. Podział województwa wielkopolskiego na regiony gospodarki odpadami komunalnymi (stan na rok 2011).	50

ROZDZIAŁ

1

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

WSTĘP

1.1. Cel i zakres opracowania

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie Gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, opracowanie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Sporządzona aktualizacja programu zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska w mieście, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowania z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program Ochrony Środowiska, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (co 2 lata). Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu m.in. do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie Gminy Rydzyna do roku 2020.

1.2. Opis przyjętej metodyki

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r., nr 25, poz. 150), a w szczególności:

„Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i gminy.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.”

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa treści i zakresu programu ochrony środowiska, zwraca jednak uwagę (art. 17 pkt. 1), by uwzględniał on wymagania zawarte w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa:

„Art. 14. 1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,*
- priorytety ekologiczne,*
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.”*

Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” została opracowana zgodnie z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa.

ROZDZIAŁ

2

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Położenie

Pod względem administracyjnym Gmina Rydzyna leży w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie leszczyńskim. Gmina sąsiaduje z następującymi gminami:

- Leszno,
- Świąciechowa,
- Osieczna,
- Krzemieniewo,
- Bojanowo,
- Poniec,
- Góra.

Pod względem geograficznym Gmina Rydzyna leży w obrębie podprovincji Nizin Środkowopolskich w makroregionie Niziny Południowopolskiej, gdzie zajmuje fragment Wysoczyzny Leszczyńskiej¹. W ramach tej struktury wydzielić można mniejsze jednostki, które w Rydzynie występują w następujący sposób: Równina Leszczyńska na północy, Wał Bojanowski na południowym wschodzie i dzielące je Obniżenie Rowu Polskiego.

2.2. Warunki klimatyczne

Gmina Rydzyna położona jest w strefie klimatu umiarkowanego, w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego, o przewadze przenikania wpływów oceanicznych północnego Atlantyku, z przewagą wiatrów zachodnich, z dużą zawartością pary wodnej powodującej, że latem napływa masa chłodnego, wilgotnego powietrza z zachmurzeniem nieba, a zima powietrze przynosi znaczne ocieplenie.

Sumy opadów rocznych wynosi 500-550 mm. Jest to jeden z najniższych wskaźników w Polsce. Najwyższe opady charakteryzują miesiące letnie: lipiec, sierpień, z kolei najniższe: styczeń – marzec. Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi około 8°C, średnia stycznia -3 do -2,8°C, natomiast średnia lipca wynosi 17°C do 18,1°C. Długość okresu wegetacyjnego wynosi około 220 dni.

2.3. Geomorfologia

Gmina Rydzyna leży częściowo na Wysoczyźnie Leszczyńskiej, zdenudowanej strukturze moreny dennej, cechą szczególną rzeźby terenu Gminy Rydzyna jest jej równoleżnikowa pasowość. Do najważniejszych struktur kształtujących rzeźbę terenu gminy należą:

- Sandr Leszczyński,
- Wysoczyzna morenowa zwana Równina Leszczyńska,
- Obniżenie Rowu Polskiego
- Wał Bojanowski.²

Względne wysokości kształtują się w granicach około 28 m, tj. 81,7 m n.p.m. w Dolinie Rowu Polskiego do 110 m n.p.m. w okolicach Jabłonnej.

2.4. Demografia

Liczba ludności na terenie Gminy Rydzyna wg stanu na dzień 31.12.2012 r. wynosi 8623 osób. Powierzchnia Gminy wynosi 135,6 km² co daje zagęszczenie ludności na poziomie 64 osób na 1 km². Szczegółowe dane dotyczące demografii na terenie Gminy Rydzyna przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wskaźniki demograficzne na terenie Gminy Rydzyna w latach 2008-2012.

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	Rok				
			2008	2009	2010	2011	2012

¹ Jerzy Kondracki *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998

² j.w.

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	Rok				
			2008	2009	2010	2011	2012
1.	Ludność (ogółem)	osoba	8260	8360	8430	8534	8623
2.	Ludność na 1 km ²	osoba	61	62	62	63	64
3.	Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	100	100	100	100	100
4.	Małżeństwa na 1000 ludności	-	6,9	8,3	6,1	4,0	5,5
5.	Urodzenia żywe na 1000 ludności	-	12,1	14,1	14,3	12,0	10,5
6.	Zgony na 1000 ludności	-	7,7	9,7	8,2	8,0	8,0
7.	Przyrost naturalny na 1000 ludności	-	4,4	4,5	6,1	4,0	2,4

Źródło: GUS

2.5. Struktura użytkowania gruntów

W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące struktury użytkowania gruntów w poszczególnych obrębach geodezyjnych Gminy Rydzyna.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Rydzyna.

Wskaźnik	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
grunty orne	7 137	52,6
sady	7	0,1
łąki	1 436	10,6
pastwiska	335	2,5
lasy i grunty leśne	3 454	25,5
pozostałe grunty i nieużytki	1 187	8,8
RAZEM	13 556	100

Źródło: GUS

Poniżej przedstawiono strukturę użytkowania gruntów na terenie Gminy Rydzyna również w formie graficznej.

Rysunek 1. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Rydzyna (forma graficzna).

2.6. Rolnictwo

Gmina Rydzyna odznacza się charakterem rolniczym. Użytki rolne stanowią łącznie ponad 6300 ha, tj. około 46 % ogólnej powierzchni gminy.

Rolnictwo na terenie Gminy Rydzyna podlega procesowi restrukturyzacji, który obejmuje zmiany we władaniu gruntami oraz zmianami w zagospodarowaniu obiektów należących do Agencji Nieruchomości Rolnej Skarbu Państwa. W ostatnich latach obserwuje się wzrost powierzchni gospodarstw indywidualnych, głównie w zakresie gruntów ornych. Wysokotowarowa produkcja rolnicza sprzyja rozwojowi przetwórstwa spożywczego

W poniższych tabelach przedstawiono elementy charakterystyczne dla sektora rolniczego na terenie Gminy Rydzyna.

Tabela 3. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Rydzyny (stan na 2010 r.).

Lp.	Gospodarstwa rolne	Liczba [szt.]
1.	ogółem	450
2.	do 1 ha włącznie	72
3.	powyżej 1 ha razem	378
4.	1 - 5 ha	103
5.	1 - 10 ha	193
6.	1 - 15 ha	257
7.	5 - 10 ha	90
8.	5 - 15 ha	154
9.	10 -15 ha	64
10.	5 ha i więcej	275
11.	10 ha i więcej	185
12.	15 ha i więcej	121

Źródło: GUS.

Tabela 4. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2010 r.).

Lp.	Rodzaj uprawy	Powierzchnia [ha]
1.	ogółem	372
2.	zboża razem	358
3.	zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	357
4.	ziemniaki	78
5.	uprawy przemysłowe	93
6.	buraki cukrowe	74
7.	rzepak i rzepik razem	29
8.	warzywa gruntowe	15

Źródło: GUS

Tabela 5. Pogłowia zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2010 r.)

Lp.	Rodzaj uprawy	Liczba [szt.]
1.	bydło razem	134
2.	bydło krowy	106
3.	trzoda chlewna razem	227
4.	trzoda chlewna lochy	196
5.	konie	14
6.	drób ogółem razem	137
7.	drób ogółem drób kurzy	134

Źródło: GUS

2.7 Infrastruktura inżyniersko-techniczna

2.7.1. Sieć drogowa

Komunikacja drogowa

Głównym szlakiem komunikacyjnym na terenie Gminy Rydzyna jest droga krajowa nr 5 Poznań-Wrocław. Oprócz tego przez Gminę przebiegają drogi powiatowe, które zapewniają połączenia z sąsiadującymi gminami. Układ komunikacyjny uzupełnia sieć dróg gminnych, umożliwiającą dojazd do każdej miejscowości.

Komunikacja kolejowa

Gminę Rydzyna przecina magistralna linia kolejowa (dwutorowa E-59) relacji Poznań-Wrocław, która jest używana do przewozów pasażerskich. Na terenie Gminy funkcjonują dwie stacje kolejowe w miejscowości Kłoda i Kaczkowo.

2.7.2. Sieć gazowa

Na terenie Gminy Rydzyna gazowa sieć dystrybucyjna obejmuje następujące miejscowości:

- Rydzyna,
- Robczysko,
- Dąbcze,
- Kłoda,
- Mała Kłoda,
- Moraczewo,
- Nowa Wieś,
- Pymykowo.

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółową charakterystykę sieci gazowej występującej na terenie Gminy Rydzyna.

Tabela 6. Charakterystyka sieci gazowej na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2012 r.).

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci ogółem	m	75334
2.	długość czynnej sieci przesyłowej	m	31072
3.	długość czynnej sieci rozdzielczej	m	44262
4.	czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych	szt	872
5.	odbiorcy gazu	gosp.dom.	1015
6.	odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.dom.	385
7.	zużycie gazu	tys.m ³	343,40
8.	zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m ³	89,0
9.	ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	3783

Jak wynika z powyższej tabeli, na terenie Gminy Rydzyna z sieci gazowej korzysta ok. 43,9 % ludności.

2.7.3. Sieć elektryczna

Gmina Rydzyna zaopatrywana jest w energię elektryczną z GPZ Leszno Wschód oraz z GPZ Bojanowo. Przez teren Gminy przebiega elektroenergetyczna linia wysokiego napięcia 110 kV.

2.7.4. Sieć wodociągowa

Gmina Rydzyna posiada rozdzielczą sieć wodociągową o długości 95,9 km posiadającą 1566 połączeń. W 2012 roku zużycie wody wyniosło 502,9 dam³. W 2012 roku z sieci wodociągowej korzystało 8057 mieszkańców, co stanowi 93,4 % ogółu ludności. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci wodociągowej na terenie Gminy Rydzyna.

Tabela 7. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2012 r.).

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci rozdzielczej	km	95,9
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	1566
3.	woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	502,9
4.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	8057

Źródło: GUS.

Woda do odbiorców doprowadzana jest siecią wodociagową z dwóch ujęć wody pitnej zlokalizowanych na terenie Gminy, w miejscowości Dąbcze oraz Kłoda. Dodatkowo, na terenie Gminy Rydzyna funkcjonują małe lokalne ujęcia wody pitnej. Miejscowości Robczysko korzysta z ujęcia wody w Pawłowicach (gm. Krzemieniewo).

2.7.5. Sieć kanalizacyjna

Gmina Rydzyna posiada rozdzielczą sieć kanalizacyjną o długości 21,9 km posiadającą 752 połączeń. W 2012 roku objętość odprowadzonych ścieków wynosiła 212,0 dam³. W 2012 roku z sieci kanalizacyjnej korzystało 3026 mieszkańców co stanowi 35,1 % ogółu ludności. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Rydzyna.

Tabela 8. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Rydzyna (stan na 2012 r.).

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	21,9
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	752
3.	ścieki odprowadzone	dam ³	212
4.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3026

Źródło: GUS.

Ścieki doprowadzane są od oczyszczalni mechaniczno-biologicznej, która znajduje się w mieście Rydzyna. Do roku 2015 planuje się przeprowadzenie przebudowy i modernizacji oczyszczalni. Aktualnie wydana jest decyzja środowiskowa pozwalająca na realizację przedsięwzięcia.

2.8. Przemysł

Na terenie Gminy Rydzyna zarejestrowanych jest aktualnie ponad tysiąc podmiotów gospodarczych. Największa koncentracja przedsiębiorstw istnieje w strefie przemysłowej. Na terenie strefy przemysłowej funkcjonują takie firmy jak:

- Winkhaus Polska,
- ViaCon,
- Inforges Polska
- Jamalex
- SDF.

Strefa przemysłowa na bieżąco jest rozbudowywana, pozwalając tym samym na funkcjonowanie nowych przedsiębiorstw.

ROZDZIAŁ

3

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

3.1. Uwarunkowania zewnętrzne

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego:

- „Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015”,
- „Programem Ochrony Środowiska dla powiatu leszczyńskiego na lata 2012-2016 z perspektywą do 2020 r.”;
- „Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014”,
- „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017”,
- „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”,
- „Zaktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020”.

3.1.1. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa

„Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”

1. W zakresie zadań systemowych:

- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do ustaleń zawartych we wszystkich dokumentach strategicznych i przeprowadzenia oceny skutków ekologicznych ich realizacji przed ich zatwierdzeniem,
- upowszechnienie Systemów Zarządzania Środowiskowego,
- zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- współpraca z sąsiednimi gminami.

2. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona krajobrazu,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni.

3. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez uporządkowanie gospodarki ściekami komunalnymi oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych, trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
- minimalizacja zagrożenia mieszkańców gminy ponadnormatywnym hałasem,
- wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,
- dokonanie wiarygodnej oceny narażania mieszkańców na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

3.1.2. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej województwa

„Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015”

1. Ochrona przyrody

Cel do 2023: Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych.

2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cel do 2023: Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej i zwiększanie lesistości.

3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Cel do 2023: Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.

4. Ochrona powierzchni ziemi

Cel do 2023: Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Cel do 2023: Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji

6. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

Cel do 2023: Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego, usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę.

7. Jakość powietrza

Cel do 2023: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa.

8. Hałas

Cel do 2023: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.

9. Pola elektromagnetyczne

Cel do 2023: Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko.

10. Poważne awarie przemysłowe

Cel do 2023: Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

11. Edukacja dla zrównoważonego rozwoju

Cel do 2023: Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna

12. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Cel do 2023: Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem

13. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Cel do 2023: Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska.

14. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Cel do 2023: Wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska.

15. Rozwój badań i postęp techniczny

Cel do 2023: Zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska.

16. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Cel do 2023: Wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.

„Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020”

Cel strategiczny: Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie ochrony przyrody.
2. Ochrona krajobrazu.
3. Ochrona zasobów leśnych i ich racjonalne wykorzystanie.
4. Wykorzystanie, racjonalizacja gospodarki zasobami kopalin oraz ograniczanie.
5. Ograniczanie emisji substancji do atmosfery.
6. Uporządkowanie gospodarki odpadami.
7. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej.
8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego.
9. Poprawa przyrodniczych warunków dla rolnictwa.
10. Promocja postaw ekologicznych.
11. Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym.
12. Poprawa stanu akustycznego.

3.1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej powiatu

„Program Ochrony Środowiska dla powiatu leszczyńskiego na lata 2012-2016 z perspektywą do 2020 r.”

1. Działania o charakterze systemowym

1.1. Edukacja ekologiczna:

Cel ekologiczny: Zapewnienie ochrony przyrody i środowiska, racjonalnego gospodarowania jego zasobami poprzez wykształcenie u mieszkańców postaw proekologicznych.

2. Ochrona zasobów naturalnych powiatu

2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel ekologiczny: Ochrona i zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, w tym środowiska kulturowego.

2.2. Gospodarka zasobami wodnymi

Cel ekologiczny: Zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości, racjonalne nimi gospodarowanie oraz minimalizacja zagrożeń związanych z powodzią.

2.3. Ochrona powierzchni ziemi

Cel ekologiczny: Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

3. Poprawa jakości środowiska

3.1. Ochrona środowiska wodnego

Cel ekologiczny: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej oraz ograniczenie spływu do wód powierzchniowych i podziemnych związków azotu ze źródeł rolniczych.

3.2. Gospodarka odpadami

Cel ekologiczny: Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.

3.3. Ochrona powietrza

Cel ekologiczny: Poprawa lub utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego.

3.4. Ochrona przed hałasem

Cel ekologiczny: Zapewnienie dobrego klimatu akustycznego, zwłaszcza na terenach zabudowanych poprzez:

- identyfikację miejsc o największym natężeniu ruchu drogowego;

- monitoring hałasu drogowego;
- przebudowę układu komunikacyjnego wraz z budową urządzeń ochronnych oraz pasów zieleni izolacyjnej;
- wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów określających standardy akustyczne dla poszczególnych terenów;
- ustalanie dopuszczalnej emisji z instalacji eksploatowanych przez podmioty gospodarcze oraz kontrole przestrzegania tych ustaleń.

3.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel ekologiczny: Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.

3.6. Zapobieganie poważnym awariom

Cel ekologiczny: Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

3.2. Uwarunkowania wewnętrzne

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi na szczeblu gminnym:

- „Plan rozwoju lokalnego Gminy Rydzyna 2004-2013”,
- „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Rydzyna”,
- „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna”.

3.3. Priorytety ekologiczne

Na podstawie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych oraz biorąc pod uwagę charakterystykę Gminy Rydzyna, wskazane zostały priorytety ekologiczne w polityce środowiskowej Gminy Rydzyna w latach 2013-2020 wraz z celami strategicznymi. Priorytety środowiskowe oraz cele strategiczne zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 9. Priorytety ekologiczne i cele strategiczne polityki środowiskowej Gminy Rydzyna w latach 2013-2020.

Lp.	Priorytet ekologiczny	Cel strategiczny
1.	Działania systemowe	Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskowego.
2.		Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.
3.	Ochrona zasobów naturalnych	Ochrona przyrody.
4.		Ochrona powierzchni ziemi.
5.		Racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.
6.	Poprawa jakości środowiska	Utrzymanie wysokiej jakości powietrza.
7.		Poprawa i utrzymanie wysokiej jakości klimatu akustycznego.
8.		Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed zanieczyszczeniami.
9.		Ochrona przed oddziaływaniem elektromagnetycznym.
10.		Uporządkowanie gospodarki odpadami.

ROZDZIAŁ

4

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

ROZWIĄZANIA SYSTEMOWE

4.1. Zarządzanie środowiskowe

Obecnie każda nowoczesnie funkcjonująca gmina powinna skutecznie zarządzać środowiskiem, wdrażając kompleksowy system planowania i wykonywania działań zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju, które skierowane byłyby na racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska, ich ochronę oraz odnowienie.

Podstawowym elementem funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem na szczeblu gminnym powinien być Program Ochrony Środowiska, który uwzględnia m.in.:

- zasady ochrony środowiska określone przepisami,
- perspektywiczne cele w zakresie ochrony środowiska,
- monitoring osiąganych efektów.

Skuteczne zarządzanie środowiskowe musi być oparte na właściwym przygotowaniu merytorycznym oraz koordynowaniu działań, które zazwyczaj mają charakter wielokierunkowy. Taki stan rzeczy sprawia, że niezbędny w Gminie jest sprawny przepływ informacji, oparty o sporządzane raporty. W tym celu zaleca się powołanie Zespołu Wdrażającego, którego zadaniem byłoby bieżące monitorowanie Programu oraz okresowe zdawanie przed Radę Miejską sprawozdania z przebiegu realizacji.

Zapisy niniejszej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska powinny być bazą dla wprowadzania przez Gminę Rydzyna rzeczywistego, sprawnego systemu zarządzania środowiskiem oraz koordynowania działań.

4.1.1. Systemy zarządzania

W celu zmniejszenia oddziaływania danego przedsiębiorstwa lub instytucji na środowisko wprowadza się systemy zarządzania środowiskowego, które pozwalają na podejmowanie przyjaznych środowisku działań technicznych i organizacyjnych wykraczających poza realizację ustawowych obowiązków w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów. Do tego typu rozwiązań systemowych zalicza się m.in. EMAS oraz ISO 14001. Systemy te, stanowią dobrowolne zobowiązanie, które obejmują wyłącznie dany podmiot.

Wprowadzenie systemu EMAS lub ISO 14001 przed podmioty na terenie Gminy Rydzyna, jak i sam urząd Gminy, w istotny sposób ułatwiłoby całościowe zarządzanie środowiskiem, które integrowałoby aspekty ekonomiczne i ekologiczne poprzez wymuszanie prowadzenia działalności, w której trwa ciągła kontrola i redukcja zużycia zasobów naturalnych.

Do potencjalnych korzyści i efektów wynikających z wdrożenia jednego z powyższych systemów w Urzędzie Gminy Rydzyna zaliczyć można m.in.:

- wprowadzeniu obowiązku corocznego przeprowadzania przeglądu środowiskowego na terenie Urzędu Gminy;
- dostosowaniu działalności Urzędu do wymogów prawnych,
- obniżeniu zużycia papieru,
- zmniejszeniu ogólnej ilości odpadów komunalnych,
- wprowadzenie segregacji odpadów;
- wprowadzeniu zasady monitorowania energii cieplnej i elektrycznej oraz podejmowaniu działania celem ograniczenia ich zużycia;
- określeniu szczegółowych wymogów wobec dostawców i wykonawców dla Urzędu;
- utrzymywaniu sprawności urządzeń pomiarowych;
- przeprowadzeniu promującego postawy ekologiczne szkolenia pracowników Urzędu.
- zwiększenie przejrzystości procedur;

EMAS³ jest systemem zarządzania środowiskowego pozwalającym na wdrażanie rozwiązań w gminie, które wykraczają poza realizację ustawowych obowiązków w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów.

System ma za zadanie zachęcenie uczestników do ciągłego doskonalenia efektów działalności środowiskowej koncentrującego się na:

- identyfikowaniu obszarów, dla których należy opracować, poprawić i podnieść skuteczność systemu zarządzania środowiskowego,
- systematycznym poszukiwaniu możliwości praktycznego ograniczenia oddziaływania na środowisko i przyjmowaniu nowych celów w zakresie ochrony środowiska,
- systematycznym identyfikowaniu i eliminowaniu niezgodności z wewnętrznymi i zewnętrznymi wymaganiami,

³ www.emas-polska.pl

- systematycznym identyfikowaniu aspektów środowiskowych wymagających nadzoru lub poprawy,
- szkoleniu personelu, aby zwiększyć efektywność prac środowiskowych,
- porównywaniu się z innymi firmami czy instytucjami działającymi w tej samej branży.

Organizacja, która chce zarejestrować się w systemie EMAS musi wdrożyć system zarządzania środowiskowego zgodnie z wymaganiami normy ISO 14001, opublikować deklarację środowiskową zweryfikowaną przez niezależnego, akredytowanego weryfikatora środowiskowego, aktywnie włączyć pracowników w proces zarządzania środowiskowego oraz postępować zgodnie z prawem.

4.1.2. Cele i strategia działań

Cel średniokresowy do roku 2020:

Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu zarządzania środowiskowego na terenie Gminy Rydzyna.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Rozpowszechnianie wiedzy wśród przedsiębiorców o systemie zarządzania środowiskowego EMAS lub ISO 14001.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
2.	Wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego EMAS lub ISO 14001 w Urzędzie Miasta i Gminy Rydzyna.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
3.	Wypełnianie obowiązków w zakresie planowania działań dotyczących środowiska oraz respektowanie wymagań ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
4.	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
5.	Nadzór Burmistrza nad realizacją zleczanych prac i wydanych zezwoleń oraz rady gminy nad działaniami organu wykonawczego i stanem środowiska.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
6.	Prowadzenie kontroli stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
7.	Stale monitorowanie podejmowanych działań i osiągniętych efektów.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

4.2. Edukacja ekologiczna

Warunkiem niezbędnym w realizacji celów „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” jest świadomość ekologiczna mieszkańców. Edukacja ekologiczna na terenie Gminy Rydzyna powinna być realizowana zgodnie z „Narodowym Programem Edukacji Ekologicznej”.

Narodowy Program Edukacji Ekologicznej

Początki edukacji ekologicznej sięgają 1992 roku, kiedy to miał miejsce Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro. Wówczas powstał dokument „Globalny Program Działań”, z którego wynika światowy nakaz powszechnej edukacji ekologicznej.

Stwierdzono w nim, że władze lokalne 179 państw, które podpisały dokument z Rio de Janeiro, „*powinny przeprowadzić konsultację ze swoimi obywatelami i sporządzić – lokalną Agendę 21 dla własnych społeczności.*”

W skali naszego kraju taki dokument to „*Polityka Ekologiczna Państwa*” przyjęta przez Sejm w 1992 roku. Natomiast „*Polska Strategia Edukacji Ekologicznej*” jest rozwinięciem zadań dotyczących edukacji ekologicznej i została opracowana przez samodzielny zespół ds. Edukacji Ekologicznej w Ministerstwie Środowiska.

Zgodnie z zapisami art. 5 Konstytucji RP, uchwalonej w 1997 roku, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

„Narodowy Program Edukacji Ekologicznej” (NPEE), będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów „Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej” (NSEE), jest pierwszym dokumentem z zakresu tej problematyki, określającym podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację, możliwości i źródła finansowania, a także harmonogram ich wdrażania. Dokument ten, z uwagi na swoje przesłanie, sposób tworzenia i konstrukcję powinien stać się swoistą polską AGENDĄ 21.

Doświadczenia gromadzone zarówno w trakcie prac nad NSEE jak i w procesie tworzenia tego dokumentu wskazują, że różnorodne przedsięwzięcia określane mianem edukacji ekologicznej, bardzo popularne w wielu kręgach, często nie noszą znamion działań o charakterze systemowym o jasno sformułowanych celach i z poprawnie opisaną procedurą ewaluacyjną.

Ten dokument powinien stać się podstawą tworzenia systemu edukacji ekologicznej (EE) realizującej cele pożądane społecznie. Winien on eliminować działania pozorne i mało efektywne, czerpiąc inspiracje z życia społeczeństwa pragnącego zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele „Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej” to:

- Wdrożenie zaleceń *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej* z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;
- Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
- Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najsukuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne „Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej”:

- Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia;
- Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu;
- Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych;
- Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej;
- Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Program nauczania

Przedszkola – w programie nauczania przedszkolnego treści ekologiczne zawarte są w części haseł dotyczących środowiska, pór roku i towarzyszących im przemian w przyrodzie. Od świadomości ekologicznej nauczyciela przedszkola zależy jak dalece potrafi program nauczania w przedszkolu nasycić treściami ekologicznymi, co potrafi przekazać przedszkolakom w trakcie zabaw, spacerów, czy zajęć plastycznych.

Szkoła podstawowa i gimnazjum – edukacja ekologiczna w szkołach podstawowych prowadzona jest na przyrodzie lub na innych przedmiotach w postaci ścieżki edukacyjnej.

Ścieżka edukacyjna to zestaw treści i umiejętności o istotnym znaczeniu wychowawczym, których realizacja może odbywać się w ramach nauczania przedmiotów (bloków przedmiotowych) lub w postaci odrębnych zajęć.

Celami ogólnymi edukacji ekologicznej są:

- Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania.
- Budzenie szacunku do przyrody.
- Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.

- Zdobywanie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu.
- Poznanie współzależności człowieka i środowiska.
- Wyrobienie poczucia odpowiedzialności za środowisko.
- Rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska.

Ścieżka edukacyjna:

Program ścieżki edukacyjnej łączy ogólne treści niezbędne w edukacji ekologicznej w gimnazjum. Tymi koniecznymi treściami są:

- Przyczyny i skutki niepożądanych zmian w atmosferze, biosferze, hydrosferze i litosferze.
- Różnorodność biologiczna (gatunkowa, genetyczna, ekosystemów) – znaczenie jej ochrony.
- Żywność – oddziaływanie produkcji żywności na środowisko.
- Zagrożenia dla środowiska wynikające z produkcji i transportu energii; energetyka jądrowa – bezpieczeństwo i składowanie odpadów.

Program ten uszczegóławia powyższe treści, a w kilku miejscach wykracza poza nie. Dotyczy to szczególnie tych treści, które mają nawiązywać do własnego doświadczenia dziecka i jego znajomości najbliższej okolicy oraz regionu. Program koncentruje się wokół:

- Zagadnień zmienności w środowisku: naturalnej, jako tła porównawczego oraz zależnej od działalności człowieka w środowisku.
- Najważniejszych problemów ekologicznych współczesnego świata.
- Sposobów gospodarowania w miejscu swojego zamieszkania.
- Wartości, jaką stanowi różnorodność biologiczna.

W realizacji programu tak w szkole podstawowej jak i w gimnazjum ważne jest:

- Prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie
- Preferowanie metod aktywizujących uczniów, takich jak: praca z mapą w terenie, zbieranie danych i ich opracowanie, dyskusje, debaty, wywiady, reportaże, ankietowanie, podejmowanie decyzji – metodą drzewa decyzyjnego, tworzenie „banków pomysłów”, metaplanów itp.
- Porównywanie zjawisk, procesów, problemów występujących w najbliższej okolicy z podobnymi i odmiennymi w innych regionach, krajach, kontynentach.
- Stosowanie różnorodnych skal przestrzennych prowadzących do porównywania i odróżniania zjawisk, procesów, przyczyn i skutków.
- Wykorzystywanie na lekcjach danych liczbowych, tabel, map, wykresów, zdjęć, rycin w celu kształcenia umiejętności interpretacji zawartych w nich informacji.
- Organizowanie wspólnych, wcześniej zaprojektowanych przez uczniów działań w najbliższym środowisku, prowadzących do pozytywnych zmian.
- Ukazywanie pozytywnej działalności człowieka w środowisku, jako dróg właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych.
- Głoszenie idei, haseł proekologicznych, które są zgodne z własnymi czynami.
- Integrowanie i korelowanie treści nauczania w obrębie różnych przedmiotów i bloków przedmiotowych.

Szkoły średnie

Geografia – wśród celów nauczania geografii w szkole średniej możemy znaleźć: zdobycie wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących; zrozumienie przez uczniów złożoności procesów, którym podlega środowisko i konieczności zachowania równowagi w środowisku.

W treściach kształcenia problemy ekologiczne przewijają się często np.:

- zanieczyszczenie i ochrona wód, zanieczyszczenie i ochrona powietrza, zagrożenie i ochrona lasów, motywy i zasady racjonalnej gospodarki, zasobami naturalnymi, uciążliwość przemysłu dla środowiska i zdrowia ludzi, przemiany środowiska w wyniku prowadzenia gospodarki rolnej;

- racjonalne gospodarowanie środowiskiem, wyczerpywanie się możliwości produkcyjnych biosfery, urbanizacja, racjonalne gospodarowanie energią, zagrożenie ekologiczne związane z transportem, oraz odpowiedzialność jednostek i społeczeństw za lokalne środowisko, stanowiące część przestrzeni globalnej.

Biologia i ochrona środowiska – hasła programowe, które wchodzi w skład materiału z ekologii i ochrony środowiska to m.in.:

- przyrodnicze podstawy kształtowania środowiska;
- populacja – struktura,
- dynamika; biocenoza – podstawowe poziomy troficzne;
- ekosystem – struktura krążenia materii i przepływ energii, produktywność ekosystemów; homeostaza;
- sukcesja;
- stan zasobów w Polsce i na świecie;
- zasoby odnawialne i nieodnawialne;
- racjonalna gospodarka zasobami;
- planowanie przestrzenne;
- kształtowanie krajobrazu;
- degradacja środowiska i sposoby jej przeciwdziałania;
- ekologiczne podstawy rekultywacji środowisk zniszczonych;
- organizacja ochrony środowiska w Polsce.

Hasła te poparte są analizą materiałów źródłowych dotyczących aktualnych problemów ochrony środowiska – parków narodowych, rezerwatów przyrody, roślin i zwierząt chronionych, oraz wpływem zanieczyszczeń środowiska na zdrowie człowieka.

4.2.1. Cele i strategia działań

Cel średniookresowy do roku 2020:

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Rydzyna.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Kontynuacja realizacji programu edukacji ekologicznej.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, KZGRL
2.	Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu ponadgminnym.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
3.	Udział przedstawicieli Urzędu Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
4.	Doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
5.	Kampanie edukacyjno – informacyjne oraz nagrody dla uczestników konkursów organizowanych przez Gminę.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

ROZDZIAŁ

5

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

5.1. Ochrona przyrody

5.1.1. Stan wyjściowy

Na terenie Gminy Rydzyna występują formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, 1220 ze zm.), takie jak:

- Obszar Chronionego Krajobrazu "Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami gen. Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra",
- pomniki przyrody.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami gen. Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra”

Obszar o powierzchni 62.925 ha, który swym zasięgiem obejmuje Pojezierze Krzywińskie i Pojezierze Dolskie oraz dolinę Rowu Polskiego i Rowu Śląskiego. Najcenniejszymi przyrodniczo i krajobrazowo są tereny dolin Rowu Wysokoć, Rowu Polskiego i Rowu Śląskiego oraz jeziora w okolicach Świerczyny. Teren obszaru to mozaika lasów, jezior, pól uprawnych i łąk, a także zadrzewień śródpolnych wprowadzonych na tym terenie w latach 20. XIX w. przez generała Dezyderego Chłapowskiego, a dziś chronionych w parku krajobrazowym jego imienia.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Rydzyna znajdują się 15 pomników przyrody. W poniższej tabeli przedstawiono ich wykaz.

Tabela 10. Pomniki przyrody znajdujące się na terenie Gminy Rydzyna.

Lp.	Data utworzenia pomnika przyrody	Miejscowość	Opis pomnika przyrody	Pierśnica [cm]	Wysokość [m]	Opis lokalizacji
1.	21.12.1998	Rydzyna	Osiem drzew: dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	od 200 do 310	21	W parku w Rydzynie.
2.	21.12.1998	Jabłonna	29 drzew: dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	od 200 do 370	b.d.	W parku w Jabłonnej.
3.	21.12.1998	Rydzyna	Aleja lipowa, 57 drzew: lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	od 80 do 540	21	W parku w Rydzynie.
4.	21.12.1998	Jabłonna	Grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>)	250	15	W parku w Jabłonnej.
5.	21.12.1998	Nowy Świat	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>).	330	20	Koło leśniczówki Nowy Świat, Nadleśnictwo Karczma Borowa.
6.	21.12.1998	Rydzyna	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	290	20	W parku w Rydzynie.
7.	21.12.1998	Jabłonna	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	160	11	W parku w Jabłonnej.
8.	21.12.1998	Jabłonna	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	560	20	W parku w Jabłonnej.
9.	21.12.1998	Jabłonna	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	290	20	W parku w Jabłonnej.
10.	21.12.1998	Jabłonna	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	320	13	W parku w Jabłonnej.
11.	22.11.2001	Jabłonna	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	380	26	Rośnie w oddziale 257h Leśnictwa Junoszyn, w miejscowości Jabłonna.
12.	22.11.2001	Jabłonna	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	85	11	Rośnie w oddziale 268f leśnictwa Junoszyn, w miejscowości

Lp.	Data utworzenia pomnika przyrody	Miejscowość	Opis pomnika przyrody	Pierśnica [cm]	Wysokość [m]	Opis lokalizacji
						Jabłonna.
13.	09.06.2010	Rydzyzna	<i>Dąb szypułkowy (Quercus robur L.)</i>	415	14	Rydzyzna, Plac Zamkowy 2
14.	09.06.2010	Rydzyzna	<i>Platan klonolistny (Platanus x hispanica Munchh.)</i>	635	20	Rydzyzna, Plac Zamkowy 2
15.	09.06.2010	Rydzyzna	<i>Sosna czarna (Pinus nigra Arn.)</i>	320	17	Rydzyzna, Plac Zamkowy 2

Stan pomników przyrody znajdujących się na terenie Gminy Rydzyzna należy zweryfikować ze względu na straty poczynione przez anomalie pogodowe, które w ostatnich latach wystąpiły na terenie gminy. Dotyczy to w szczególności parku w Jabłonnej oraz alei lipowej w Rydzynie.

5.1.2. Cele i strategia działań

Cel średniookresowy do roku 2020:

Ochrona i zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych na terenie Gminy Rydzyzna.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Ochrona terenów przyrodniczo cennych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna, Nadleśnictwo Karczma Borowa
2.	Ochrona pomników przyrodniczych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna, Nadleśnictwo Karczma Borowa, Starostwo Powiatowe w Lesznie, Agencja Nieruchomości Rolnych,
3.	Ochrona zasobów przyrodniczych w kompleksach leśnych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna, Nadleśnictwo Karczma Borowa
4.	Rozwój szlaków turystycznych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna, Nadleśnictwo Karczma Borowa
5.	Urządzanie i utrzymanie terenów zielonych na terenie Gminy.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna, Nadleśnictwo Karczma Borowa

5.2. Ochrona lasów

5.2.1. Stan wyjściowy

Największy kompleks leśny występuje na terenie Sandru Leszczyńskiego w północno-zachodniej części gminy Rydzyna. Większą część stanowią drzewostany starsze, mające powyżej 40 lat siedlisk świeżych, głównie borów mieszanych świeżych, borów świeżych, lasów mieszanych świeżych. W skład tego kompleksu wchodzi fragment lasu mieszanego wilgotnego znajdującego się na skraju doliny Rowu Polskiego. W drzewostanie przeważają gatunki sosny. Natomiast w okolicach miejscowości Tarnowa Łąka, Kłoda i Robczysko w kompleksach leśnych występują głównie siedliska boru mieszanego świeżego z niewielkimi fragmentami lasu mieszanego świeżego i olsu. W kompleksie leśnym w rejonie Augustowa mamy bór mieszany wilgotny, bór świeży, las wilgotny, ols i ols jesionowy. W południowej części gminy kompleksy leśne zawierają głównie siedliska lasu mieszanego świeżego, lasu wilgotnego, lasu mieszanego wilgotnego oraz boru świeżego. Wszystkie większe kompleksy leśne znajdujące się na terenie gminy Rydzyna zostały uznane za ochronne w trzech kategoriach:

- Lasy masowego wypoczynku – zajmują część zachodnią gminy,
- Lasy wodochronne – związane są z ujęciem wody Karczma Borowa; funkcje wodochronna przypisano północno-zachodniemu fragmentowi największego kompleksu leśnego na zachód od Nowej Wsi. Dodatkowo do lasów wodochronnych zaliczamy kompleksy z części południowej i wschodniej gminy oraz niewielki fragment na zachód od Tarnowej Łąki.
- Lasy nasienne – znajdujące się na zachód od Dąbcza.

Informacje na temat obszarów leśnych występujących na terenie Gminy Rydzyna przedstawione zostały w poniższych tabelach.

Tabela 11. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2012).

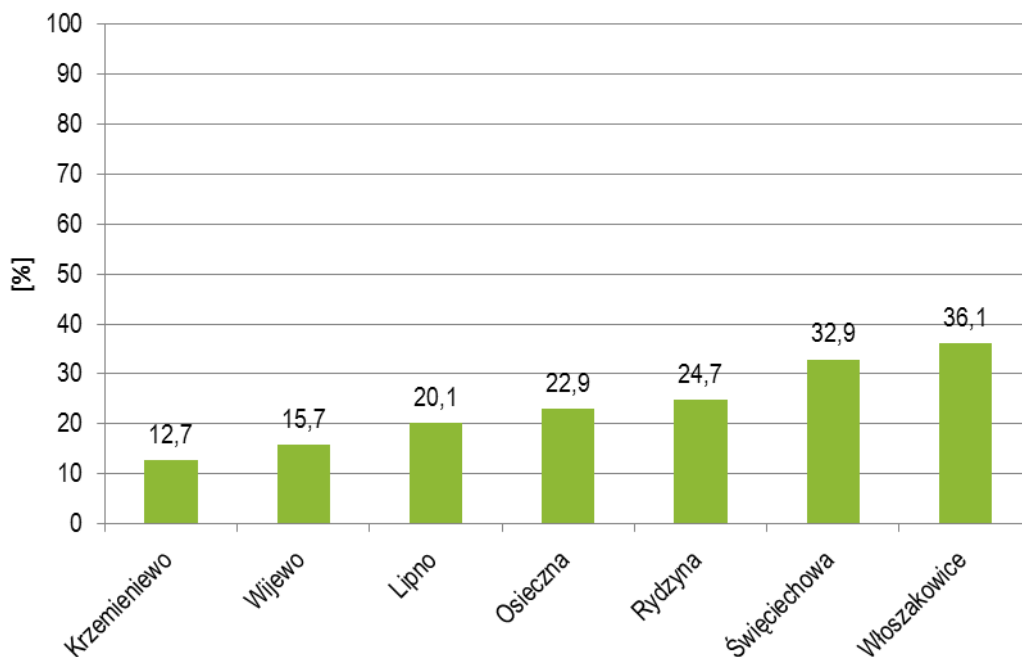
Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów leśnych					Lesistość [%]
	ogółem	prywatne	publiczne			
			ogółem	własność Skarbu Państwa	w zarządzie Lasów Państwowych	
Gmina Rydzyna	3461,1	247,8	3213,3	3195,5	3181,5	24,7

Tabela 12. Powierzchnia lasów na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2012).

Wyszczególnienie	Powierzchnia lasów					
	ogółem	prywatne	publiczne			
			w zasobie Własności Rolnej SP	własność Skarbu Państwa	w zarządzie Lasów Państwowych	gminne
Gmina Rydzyna	3345,6	247,8	3097,8	3080,0	3066,0	17,8

Stopień zalesienia powierzchni Gminy Rydzyna kształtuje się na poziomie 24,7%. Na tle pozostałych gmin powiatu leszczyńskiego jest to trzeci najwyższy wskaźnik lesistości. Na poniższym wykresie przedstawiono w formie graficznej lesistość poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego.

Rysunek 2. Stopień lesistości poszczególnych gmin powiatu leszczyńskiego (stan na rok 2012).

5.2.1. Cel i strategia działań:

Cel średniokresowy do roku 2020:

Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych na terenie Gminy Rydzyna.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści z trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, Nadleśnictwo Karczma Borowa

5.3. Ochrona powierzchni ziemi

5.3.1. Jakość gleb

Monitoring jakości gleby i ziemi stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska. Jego celem jest badanie szerokiego zakresu cech gleb będących użytkowane rolniczo. Szczególnie dużo miejsca poświęca się badaniom właściwości chemicznych gleb, które zachodzą w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest w systemie monitoringu krajowego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach. Badania te wykonywane są cyklicznie, w okresach pięcioletnich. Ostatnie badania gleb były prowadzone w roku 2012. W ramach krajowej sieci, na którą składało się 216 punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na glebach użytkowanych rolniczo na terenie kraju, w województwie wielkopolskim pobrano do badań próbki gleb w 17 punktach pomiarowych. Na terenie Gminy Rydzyna nie wyznaczono punktów pomiarowych.

Najnowsze dane dotyczące monitoringu jakości gleb na terenie Gminy Rydzyna pochodzą z 2004 r. W ramach Monitoringu Regionalnego Środowiska, koordynowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza prowadziła w latach 2000-2004 agrochemiczne badania gleb województwa wielkopolskiego, w tym Gminy Rydzyna. Poniżej przedstawiono szczegółowe wyniki badań.

Bonitacja jakości gleb

Bonitacja gleb jest systemem podziału gleb według ich jakości, która jest określana w wyniku terenowych badań odkrywek glebowych. Ze szczególnym uwzględnieniem badane są cechy morfologiczne i fizyczne gleby. Dodatkowo uwzględnia się niektóre właściwości chemiczne jak pH i zawartość węglanów.

Wyróżnia się następujące klasy bonitacyjne gleb:

- klasa I – gleby orne najlepsze,
- klasa II – gleby orne bardzo dobre,
- klasa IIIa – gleby orne dobre,
- klasa IIIb – gleby średnio dobre,
- klasa IVa – gleby orne średniej jakości,
- klasa IVb – gleby orne średniej jakości (gorsze),
- klasa V – gleby orne słabe,
- klasa VI – gleby najslabsze,
- klasa VI RZ – gleby pod zalesienia.

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę gruntów na terenie Gminy Rydzyna według klas bonitacji gleb.

Tabela 13. Struktura gruntów ornych na terenie Gminy Rydzyna wg. klas bonitacji gleb (stan na rok 2004).

Lp.	Gmina	Klasy bonitacyjne gruntów ornych [%]								
		I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VI RZ
1.	Rydzyna	0	0	22	17	23	9	19	10	0

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

Jak wynika z powyższej tabeli, 45% gruntów ornych na terenie Gminy Rydzyna, to klasa IIIa oraz IVa, gdzie:

- **Klasa IIIa** oznacza gleby mają już wyraźne gorsze właściwości fizyczne i chemiczne, występują w mniej korzystnych warunkach fizjograficznych niż gleby klasy I i II. Pogarszają się przede wszystkim stosunki wodne. Zalicza się tu gleby brunatne i płowe wytworzone z piasków gliniastych mocnych, różnych utworów pyłowych i glin lekkich oraz ilów pylastych, średnio dobre czarnoziemy leśno-stepowe i leśno-łąkowe wytworzone z glin, ilów i utworów pyłowych oraz z piasków gliniastych mocnych. Ponadto najlepsze odmiany rędzin kredowych i najlepsze rędziny gipsowe oraz średnio dobre mady pyłowe i najlepsze z mad ciężkich i piaszczystych. Do klasy tej należą również gleby torfowo-murszowe.
- **Klasa IVa** oznacza gleby o zdecydowanie gorszych właściwościach niż gleby wyższych klas. Gleby ciężkie tej klasy cechuje duża żyzność potencjalna, lecz są mało przewiewne, zimne i mało czynne biologicznie. Należą do nich gleby brunatne, płowe i bielcowe – wytworzone z różnych piasków i żwirów gliniastych, gleby płowe, brunatne i opadowo-glejowe wytworzone z glin, ilów i utworów pyłowych, często o gorszych warunkach wodnych, niektóre gatunki czarnoziemów leśno-stepowych i leśno-łąkowych, średniej jakości mady pyłowe i piaszczyste, mady ciężkie wytworzone z ilu oraz średniej jakości rędziny właściwe i brunatne, gorsze gatunki rędzin czarnoziemnych i średniej jakości gleby torfowo-murszowe.

Przydatność rolnicza gleb

Przydatność rolniczą gleb określają poszczególne kompleksy. Są one typami siedliskowymi rolniczej powierzchni produkcyjnej, z którymi związany jest odpowiedni dobór uprawianych roślin. Jako kryteria przy określeniu kompleksu są brane pod uwagę:

- właściwości fizyczno-chemiczne gleby,
- stopień agrokultury,
- rzeźba terenu,
- ciężkość i trudność uprawy,
- warunki klimatyczne
- warunki agroklimatyczne.

Na gruntach ornych wydzielono czternaście kompleksów, a na trwałych użytkach zielonych – trzy kompleksy. Na terenie województwa wielkopolskiego w znaczących procentach określono 9 kompleksów przydatności rolniczej gleb na gruntach ornych i dwa kompleksy na użytkach zielonych

Ze względów praktycznych, charakterystykę kompleksów przyjęto ze względu na siedliska związane z uprawą zbóż ozimych, uznanych w warunkach województwa wielkopolskiego za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe:

- siedliska odpowiednie do produkcji pszenicy i roślin towarzyszących określają:
 - kompleks 1 – pszenicy bardzo dobry,
 - kompleks 2 – pszenicy dobry,
 - kompleks 3 – pszenicy wadliwy;
- siedliska odpowiednie do produkcji żyta i roślin towarzyszących to:
 - kompleks 4 – żytni bardzo dobry,
 - kompleks 5 – żytni dobry,
 - kompleks 6 – żytni słaby,
 - kompleks 7 – żytni najsłabszy;
- siedliska odpowiednie do produkcji zbóż i roślin pastewnych:
 - kompleks 8 – zbożowo-pastewny,
 - kompleks 9 – zbożowo-pastewny słaby;
- kompleksy użytków zielonych:
 - kompleks 2z – użytki zielone średnie,
 - kompleks 3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe.

Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej na gruntach ornych w Gminie Rydzyna przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej na gruntach ornych w Gminie Rydzyna

Lp.	Gmina	Kompleksy przydatności [%]								
		Kompleks 1	Kompleks 2	Kompleks 3	Kompleks 4	Kompleks 5	Kompleks 6	Kompleks 7	Kompleks 8	Kompleks 9
1.	Rydzyna	0	13	0	36	16	16	12	2	5

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

Dominującym kompleksem przydatności rolniczej na terenie Gminy Rydzyna jest kompleks 4 czyli żytni bardzo dobry. Poniżej przedstawiono jego charakterystykę.

Kompleks 4 – zaliczają się do niego najlepsze gleby lekkie. Charakteryzują się mniej trwałą strukturą, są głębiej wylugowane z węglanów i uboższe w makroelementy niż gleby kompleksów 1–3. W większości są to gleby pseudobielicowe. Przy zachowaniu wysokiego stopnia kultury i stosowaniu właściwych zabiegów agrotechnicznych można uprawiać na nich wszystkie rośliny uprawne.

Odczyn pH – konieczność wapnowania

O odczynie pH decyduje poziom stężenia jonów wodorowych w glebie. Do źródeł zakwaszenia gleb zalicza się m.in.:

- procesy geologiczne,
- procesy glebotwórcze,
- wymywanie jonów zasadowych,
- pobieranie wapnia przez rośliny,
- niewłaściwy dobór nawozów,
- kwaśne deszcze.

Zasadowy odczyn pH wpływa korzystnie na pobieranie składników pokarmowych przez rośliny z gleby. W wyniku zakwaszenia gleb, proces pobierania przez rośliny składników pokarmowych, w istotny sposób jest utrudniony. Ponadto,

dochodzi wówczas do aktywacji związków toksycznych, czego efektem jest wzrost pobierania metali ciężkich przez rośliny. W efekcie, zjawiska te prowadzą do zmniejszenia ilości plonów i pogorszenia jakości uzyskanych produktów.

W celu obniżenia kwaśnego odczynu pH stosuje się zabieg wapnowania gleb z wykorzystaniem właściwych nawozów. Wapnowanie gleb w znaczący sposób poprawia właściwości fizykochemiczne i biologiczne gleby. Jest ono także najbardziej efektywnym sposobem ograniczenia migracji istniejących oraz potencjalnych zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi.

W poniższej tabeli przedstawiono zmienność odczynu gleby wraz ze zmianą zakresu odczynu pH.

Tabela 15. Zmienność odczynu gleby wraz ze zmianą zakresu odczynu pH.

Zakres pH	Odczyn gleby
≤ 4,5	bardzo kwaśny
4,6 – 5,5	kwaśny
5,6 – 6,5	lekko kwaśny
6,6 – 7,2	obojętny
> 7,3	zasadowy

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

W poniższej tabeli przedstawiono odczyn gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna.

Tabela 16. Odczyn pH gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2004).

Odczyn gleby	Powierzchnia [ha]
bardzo kwaśny	19,9
kwaśny	37,2
lekko kwaśny	32,6
obojętny	6,9
zasadowy	3,4

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

Podstawowymi wskaźnikami do określenia potrzeb wapnowania jest wielkość pH i kategoria agronomiczna gleby (KAG). Potrzeby wapnowania określają ilość stosowanych nawozów wapniowych w zależności od składu granulometrycznego gleby. W związku z tym, wprowadzono pięć przedziałów określających potrzeby wapnowania, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Przedziały potrzeb wapnowania.

KAG	Zakresy pH dla przedziałów potrzeb wapnowania				
	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
bardzo lekkie	≤ 4,0	4,1 – 4,5	4,6 – 5,0	5,1 – 5,5	> 5,6
lekkie	≤ 4,5	4,6 – 5,0	5,1 – 5,5	5,6 – 6,0	> 6,1
średnie	≤ 5,0	5,1 – 5,5	5,6 – 6,0	6,1 – 6,5	> 6,6
ciężkie	≤ 5,5	5,6 – 6,0	6,1 – 6,5	6,6 – 7,0	> 7,1

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

W poniższej tabeli przedstawiono potrzeby wapnowania gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna.

Tabela 18. Potrzeby wapnowania gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2004).

Potrzeby wapnowania	Powierzchnia [ha]
konieczne	24,5
potrzebne	23,3
wskazane	20,0
ograniczone	16,5
zbędne	15,8

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

Zawartość makroelementów

Żywność gleby zależy od jej składu chemicznego, a przede wszystkim od zasobności w składniki pokarmowe. Zazwyczaj tylko część pierwiastków mogących być wykorzystanych przez rośliny znajdują się w formie przyswajalnej. W celu scharakteryzowania zasobności gleby konieczna jest znajomość ogólnej zawartości danego pierwiastka. Stanowi ona rezerwę, która w zależności od zróżnicowanych procesów glebotwórczych może być udostępniana roślinom.

Określenie zawartości w glebie przyswajalnych form takich makroelementów jak fosfor, potas i magnez, pozwala na ustalenie dawek nawozów zapewniających zarówno wzrost i rozwój uprawianych roślin, jak i utrzymanie odpowiedniej zasobności gleb z uniknięciem ryzyka zasolenia. Ocena zasobności gleb w makroelementy (P, K, Mg) przedstawiana jest w pięciu klasach.

Fosfor (P)

Fosfor jest niezbędnym składnikiem dla właściwego rozwoju roślin. Jego obecność wpływa korzystnie na pobieranie przez rośliny innych składników pokarmowych. Pełni kluczowe funkcje w procesach życiowych, jednocześnie zwiększając odporność na choroby. Gleby zawierają niewiele fosforu, a przy tym tylko część tego pierwiastka jest dostępna dla roślin. Zawartość fosforu w glebach oznacza się w postaci tlenku fosforu. Ocenę zawartości fosforu przedstawiono w poniższej tabeli.

W poniższej tabeli przedstawiono zasobność gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna w przyswajalny fosfor.

Tabela 19. Udział gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna ze względu na zasobność w przyswajalny fosfor (stan na rok 2004).

Ocena zawartości	Powierzchnia [%]
bardzo niska	0,1
niska	10,3
średnia	43,0
wysoka	28,2
bardzo wysoka	18,4

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

Potas (K)

Obecność w glebie potasu zapobiega przedwczesnemu dojrzewaniu roślin, wpływa korzystnie na rozwój systemu korzeniowego, a ponadto jest niezbędny do przebiegu istotnych procesów fizjologicznych. Potas łatwo ulega wymywaniu przez wody opadowe, dlatego też, im gleba jest lżejsza tym zawartość potasu jest mniejsza. W glebach ciężkich wymywanie tego makroelementu jest utrudnione, ale w tym przypadku znaczna część potasu występuje w formach nieprzyswajalnych przez rośliny. Do czynników, które także się przyczyniają do wiązania potasu w formy nieprzyswajalne, zaliczyć można wzrost pH gleby oraz niskie nawożenie nawozami potasowymi.

Zawartość potasu w glebach oznacza się w postaci tlenku potasu. Ocenę zawartości potasu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 20. Ocena zawartości potasu.

Ocena zawartości	K ₂ O w mg na 100 g gleby			
	bardzo lekka	lekka	średnia	ciężka
bardzo niska	< 2,5	< 5,0	< 7,0	< 10,0
niska	2,6 – 7,5	5,1 – 10,0	7,6 – 12,5	10,1 – 15,0
średnia	7,6 – 12,5	10,1 – 15,5	12,6 – 20,0	15,1 – 25,0
wysoka	12,6 – 17,5	15,6 – 20,0	20,1 – 25,0	25,1 – 30,0
bardzo wysoka	> 17,6	> 20,1	> 25,1	> 30,0

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

W poniższej tabeli przedstawiono zasobność gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna w przyswajalny potas.

Tabela 21. Udział gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna ze względu na zasobność w przyswajalny potas (stan na rok 2004).

Ocena zawartości	Powierzchnia [%]
------------------	------------------

bardzo niska	5,7
niska	34,7
średnia	43,0
wysoka	12,1
bardzo wysoka	4,4

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

Magnez (Mg)

Magnez będąc składnikiem chlorofilu, jest jednym z kluczowych makroelementów dla właściwego przebiegu procesów życiowych roślin. Jest pierwiastkiem odznaczającym się dużą „ruchliwością”, dlatego też im gleba lżejsza tym staje się bardziej uboga w magnez. Wyższe zawartości magnezu występują w głębszych warstwach gleby, dlatego niedobór jest najbardziej widoczny w przypadku młodych, słabo ukorzenionych roślin, znajdujących się we wczesnej fazie rozwoju. W miarę wzrostu roślin i głębszej penetracji gleby przez system korzeniowy niedobór magnezu ustępuje, ale pozostawia to trwałe uszczerbek na późniejszych plonach.

Zawartość magnezu w glebach oznacza się w postaci tlenku magnezu. Ocenę zawartości magnezu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22. Ocena zawartości magnezu.

Ocena zawartości	MgO w mg na 100 g gleby			
	bardzo lekka	lekka	średnia	ciężka
bardzo niska	< 1,0	< 2,0	< 3,0	< 4,0
niska	1,1 – 2,0	2,1 – 3,0	3,1 – 5,0	
średnia	2,1 – 4,0	3,1 – 5,0	5,1 – 7,0	
wysoka	4,1 – 6,0	5,1 – 7,0	7,1	
bardzo wysoka	> 6,1	> 7,1	> 9,1	> 14,1

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

W poniższej tabeli przedstawiono zasobność gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna w przyswajalny magnez.

Tabela 23. Udział gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy Rydzyna ze względu na zasobność w przyswajalny magnez (stan na rok 2004).

Ocena zawartości	Powierzchnia [%]
bardzo niska	13,0
niska	31,7
średnia	33,5
wysoka	14,3
bardzo wysoka	7,4

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolski w latach 2000-2004.

5.3.1. Cele i strategia działań

Cel średniookresowy do roku 2020:

Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, Nadleśnictwo Karczmą Borowa
2.	Prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie właściwych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
3.	Prowadzenie monitoringu zrehabilitowanego składowiska odpadów.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

ROZDZIAŁ

6

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

6.1. Wody

6.1.1. Stan wyjściowy

Wody powierzchniowe

Gmina Rydzyna położona jest w dorzeczu Baryczy. Głównym ciekim przepływającym przez obszar gminy jest Rów Polski.

Rów Polski zaczyna swój bieg około 6 km na południe od Gostynia i płynie szeroko zabagnioną doliną rozszerzającą się w części zachodniej. Jest prawobrzeżnym dopływem Baryczy, całkowita jego długość wynosi 63 028 m, w tym na terenie Gminy Rydzyna płynie na długości 16 650 m, powierzchnia zlewni wynosi ok. 350 km². Pod względem administracyjnym zlewnia Rowu Polskiego leży na pograniczu trzech województw: wielkopolskiego, dolnośląskiego i lubuskiego.

Dopływami Rowu Polskiego na terenie Gminy Rydzyna są:

- Rów Dąbiecki – prawostronny dopływ; swój początek bierze w rejonie miejscowości Dąbcze i w całości znajduje się na terenie gminy Rydzyna.
- Rów Rydziński – prawostronny dopływ; płynie równolegle jego dolina i odprowadza wody z Rydzyny i wiosek. Całkowita długość wynosi 7680 m, a powierzchnia zlewni 38,3 km².
- Rów Robczyński – prawostronny dopływ; bierze swój początek na terenie gminy Krzemieniewo i odprowadza wody z sieci drenażowej. Całkowita długość rowu wynosi 14300 m, z tego 1200 m znajduje się w granicy Gminy Rydzyna.
- Rów Kaczkowski – lewostronny dopływ; swój początek bierze na terenie gminy Bojanowo. Całkowita długość to 13 576 m, a powierzchnia zlewni wynosi 63,3 km².
- Kanał G – lewostronny dopływ, mający długość 3,5 km; odprowadza wody z folderu Januszewo,
- Rów Luboński – prawostronny dopływ.

System rzeczny Gminy Rydzyna uległ znacznie przekształceniom antropogenicznym, poprzez skanalizowanie cieków wodnych. Przez Gminę Rydzyna przechodzi dział wodny III rzędu. Dolina Rowu Polskiego jest obszarem okresowo podmokłym, jest to związane z wysokimi stanami wód na terenie gminy, wynikające z zalewania śniegowego i deszczowego koryt rzek. Śnieżno-deszczowy ustrój zasilania objawia się tym, że na wiosnę obserwowalne są wysokie stany wód, natomiast zasilanie deszczowe związane jest z letnim maximum opadowym przypadającym na koniec czerwca i lipiec.

Należy także wspomnieć o Rowie Śląskim, który bierze swój początek w rejonie miejscowości Szedziec i ciągnie się aż do granicy gminy Rydzyna. Rów Śląski powyżej miejscowości Chróścina zmienia swój bieg na równoleżnikowy i biegnie wraz z Rowem Polskim wspólna dolina, połączonych gęstą siecią rowów melioracyjnych.

Bardzo istotnym elementem wód powierzchniowych na terenie Gminy Rydzyna jest zbiornik retencyjny „Rydzyna”. Charakterystyka zbiornika została przedstawiona w podrozdziale dotyczącym ochrony przeciwpowodziowej.

Wody podziemne

Na terenie Gminy Rydzyna głównym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy, w skład którego wchodzi poziom gruntowy oraz międzyglinowy dolny. Poniżej przedstawiono ich charakterystykę.

Poziom gruntowy

Poziom gruntowy cechuje się dużą zmiennością reżimu oraz zmiennymi w czasie warunkami zasilania i drenażu. Wynika to z budowy geologicznej, warunków geomorfologicznych, sieci rzecznej oraz klimatu, np. duża zmienność miąższości warstw nawodnionych. Poziom ten zasilany jest na drodze infiltracji, z poziomów wód wglębnych i powierzchniowych oraz na drodze przesączania głębszych poziomów wodonośnych.

Na terenie Gminy Rydzyna poziom gruntowy ten jest reprezentowany przez Pradolinę Rowu Polskiego i Sandr Leszczyński (zaliczany do głównych zbiorników wód podziemnych). Sandr Leszczyński stanowi złożę wodonośne, zbudowane z osadów piaszczystych i żwirowych. Jego północna część przebiega w rejonie południowej części Leszna, a północna część łączy się z Pradoliną Rowu Polskiego. Miąższość utworów wodonośnych jest bardzo zróżnicowana, maksymalnie w obniżeniach wynosi do 35 m.

Pradolina Rowu Polskiego – przez Pradolinę przepływa Rów Polski, który stanowi strefę drenażu wód powierzchniowych i podziemnych. W zachodniej części łączy się z Sandrem Leszczyńskim, a szerokość pradoliny, występującej na terenie gminy Rydzyna wynosi 2 km. Miąższość utworów wodonośnych wynosi od kilku do 20 m. Są to osady piaszczyste o różnej frakcji, piaski ze żwirem lokalnie żwiry, osady zastoiskowe z mułków, ilów i piasków mułkowych.

Poziom międzyglinowy dolny

Poziom ten na terenie Gminy Rydzyna reprezentowany jest przez Dolinę Kopalna Dąbcze – Kłoda o przebiegu południkowym. Przebieg tej doliny nie jest dokładnie poznany, ale prawdopodobnie łączy się ona z kopalnią rejonu Krobi, a jej długość może przekroczyć 30 km. Na całym tym obszarze przeważają rejonny o miąższości 10-20 m, powyżej 20 m stwierdzono w rejonie na północ od Leszna oraz w rejonie jezior Dominicko- Lgińskich. Zasilanie następuje w obszarach wysoczyzn, a drenowanie w dolinach rzecznych i rynnach jeziornych. Oprócz Doliny Kopalnej Dąbcze – Kłoda, poziom ten reprezentowany jest również przez Zbiornik międzymorenowy Leszno (zaliczany do głównych zbiorników wód podziemnych). Struktury poziomu międzyglinowego tj. Dolina kopalna Dąbcze – Kłoda oraz Zbiornik międzymorenowy są mało podatne na proces degradacji, ze względu na utwory słabo przepuszczalne znajdujące się pod powierzchnią terenu, stąd też powszechnie są ujmowane do eksploatacji.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

W granicach Gminy Rydzyna znajdują się jeden zbiorniki wód podziemnych zaliczany do GZWP, tj.: Sandr Leszno. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę zbiornika.

Tabela 24. Charakterystyka GZWP nr 307.

Nr GZWP	Nazwa zbiornika	Obszar [km ²]	Wiek utworów	Typ zbiornika	Średnia głębokość [m]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]
307	Sandr Leszno	80	czwartorzędowy sandrowy	porowy	25	23,0

6.1.2. Jakość wód

Wody powierzchniowe

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach Programu Monitoringu Środowiska (PMS) wynika z art. 155a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2011 roku – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.). Zgodnie z ust. 3 tego artykułu badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Celem wykonywania badań jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.

Na terenie Gminy Rydzyna znajduje się jeden punkt pomiarowy jakości wód powierzchniowych – na rzece Rów Polski, w miejscowości Tarnowałaka. Ostatnie badania wód Rowu Polskiego były przeprowadzone przez WIOŚ we Wrocławiu w roku 2010. Wówczas badania były przeprowadzone pod kątem oceny potencjału ekologicznego oraz obecności pozostałości środków ochrony roślin. Poniżej przedstawiono ocenę jakości wód Rowu Polskiego.

Ocena jakości

Stan/potencjał ekologiczny wód powierzchniowych ocenia się na podstawie wyników badań elementów biologicznych, fizykochemicznych i substancji szczególnie szkodliwych. W ocenie stanu ekologicznego JCW nie uwzględnia się oceny hydromorfologicznej z powodu braku opracowanych metodyk. Natomiast w ocenie potencjału ekologicznego wód sztucznych i silnie zmienionych nie przewiduje się stanu potencjału bardzo dobrego, gdyż powodem ich zaklasyfikowania do tej grupy jednolitych części wód są znaczące zmiany w hydromorfologii. Tak więc, pomimo braku metodyk dla elementów hydromorfologicznych uznano, że najwyższą klasą dla tych JCW jest dobry potencjał ekologiczny.

Ocena stanu/potencjału dla elementów biologicznych i fizykochemicznych przeprowadzona została w oparciu o wyniki badań wskaźników wymienionych w załączniku 1, 2, 3, 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitej części wód powierzchniowych⁴. Oceniane elementy fizykochemiczne podzielone zostały na cztery grupy wskaźników charakteryzujących stan fizyczny, warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne, zakwaszenie, warunki biogenne. Rozporządzenie rozróżnia wartości graniczne jedynie dla klasy II. Jeśli wyniki badań nie spełniają kryteriów dla klasy II – jakość wód ocenia się jako „poniżej stanu dobrego”.

Zgodnie z rozporządzeniem w przypadku gdy stan/potencjał elementu biologicznego jakości wód jest umiarkowany (III klasa), słaby (IV klasa) lub zły (V klasa), wówczas nadaje się taki sam stan ekologiczny wód. Natomiast, gdy stan/potencjał wskaźnika biologicznego jakości wód jest bardzo dobry (I klasa) lub dobry (II klasa) w ocenie stanu ekologicznego należy

⁴ Rozporządzenie obecnie nie obowiązuje. Należy je odnieść wyłącznie do metodyki badań przyjętych w roku 2010.

uwzględnić również stan wskaźników fizykochemicznych, wskaźników substancji szczególnie szkodliwych oraz fakt uznania JCW za wody sztuczne lub silnie zmodyfikowane pod względem hydromorfologicznym.

Rów Polski został uznany jako JCW silnie zmieniony. Na podstawie pomiarów dokonanych w miejscowości Tarnowałąka określono potencjał ekologiczny rzeki Rów Polski jako umiarkowany. Szczegółową ocenę jakości przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 25. Ocena jakości wód rzeki Rów Polski na podstawie wyników badań przeprowadzonych w punkcie pomiarowym „Rów Polski od źródła do Rowu Kaczkowskiego” w roku 2010.

Lp.	Parametr	Klasa
ELEMENTY FIZYKOCHMICZNE		
1.	Temp. wody	I
2.	Tlen rozp	PSD
3.	BZT5	II
4.	Ogólny węg. org.	PSD
5.	Przew. elektrol	II
6.	Odczyn pH	I
7.	Azot amonowy	PSD
8.	Azot Kjeldaha	PSD
9.	Azot azotanowy	PSD
10.	Azot ogólny	PSD
11.	Fosfor ogólny	II
Klasa elementów fizykochemicznych		PPD
ELEMENTY BIOLOGICZNE		
14.	Fitobentos	III
Klasa elementów biologicznych		III
POTENCJAŁ/STAN EKOLOGICZNY		III

Źródło: WIOŚ Poznań

Gdzie:

klasa I – stan/potencjał bdb

klasa II – stan/potencjał db

klasa III – stan/potencjał umiarkowany

PSD – poniżej stanu dobrego

PPD – poniżej potencjału dobrego

Odnosnie badań wód Rowu Polskiego na obecność pozostałości środków ochrony roślin, należy stwierdzić, że odnotowane zostały przekroczenia w okresie wiosennym. Natomiast w okresie jesiennym brak było przekroczeń norm. Próbkę do badań były pobierane w miejscowości Tarnowałąka w roku 2010.

Wody podziemne

Monitoring jakości wód podziemnych jest częścią Państwowego Monitoringu Środowiska, koordynowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania przeprowadzone są w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd), w tym w częściach uznanych za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów narażonych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. Badania na poziomie krajowym wykonywane są przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego.

Monitoring diagnostyczny prowadzony jest raz na trzy lata i dotyczy wszystkich JCWPd wydzielonych na terenie kraju. Monitoring operacyjny prowadzony jest co roku, z wyłączeniem roku, w którym wykonywany jest monitoring diagnostyczny i obejmuje JCWPd o statusie wód zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu chemicznego i/lub ilościowego wód podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów narażonych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego.

W związku z tym, że na terenie Gminy Rydzyna brak jest punktu pomiarowego dotyczącego jakości wód podziemnych, za miarodajne uznaje się wyniki badań uzyskanych z punktu pomiarowego zlokalizowanego w JCWPd 79, w obrębie którego znajduje się Gmina Rydzyna. Punkt ten był zlokalizowany w miejscowości Dąbie, w gminie Dąbie. Ostatnie badania były

przeprowadzone w roku 2012. Klasa jakości została określona jako III, czyli umiarkowana. Na ocenę miało wpływ geogeniczne pochodzenie wskaźnika, oraz przekroczenie wartości dopuszczalnej w przypadku zawartości żelaza.

Ochrona przeciwpowodziowa

W roku 2013 na terenie Gminy został oddany do użytku zbiornik retencyjny „Rydzyzna”. Jest to sztuczny zbiornik stanowiący główny element ochrony przeciwpowodziowej na terenie Gminy Rydzyna.

Zbiornik zajmuje ok. 40 ha powierzchni i odznacza się pojemnością 800 tys. m³. Do tego należy dodać rezerwę powodziową 200 tys. m³. Łączna pojemność wynosi zatem 1 milion m³. Średnia głębokość zbiornika wynosi 1,86 m, a długość 1 650 m.

Główną funkcją zbiornika jest ochrona przeciwpowodziowa. Jest on jednym z 33 zbiorników retencyjnych aktualnie funkcjonujących na terenie województwa wielkopolskiego. Oprócz funkcji ochrony przed powodzią, zbiornik będzie pełnił funkcję rekreacyjną. Ponadto, woda zgromadzona w zbiorniku będzie służyć częściowo do nawodnień rolniczych.

Budowa zbiornika zaczęła się w grudniu 2011 r. i zakończyła w maju 2013 r.. Jednostką realizującą przedsięwzięcie był Wojewódzki Zakład Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu. Nakłady finansowe związane z budową to 30,2 mln zł, z czego 20 mln zł stanowiła dotacja w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

6.1.3. Cele i strategia działań

Cel średniokresowy do roku 2020:

Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych na terenie Gminy Rydzyna poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej oraz ograniczenie spływu do wód powierzchniowych i podziemnych związków azotu ze źródeł rolniczych.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
2.	Prowadzenie monitoringu stanu technicznego bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe w gospodarstwach domowych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
3.	Konserwacja rowów melioracyjnych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, WZMiUW w Poznaniu, Rejonowy Związek Spółek Wodnych Leszno
4.	Wsparcie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
5.	Prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie racjonalnej gospodarki nawozami.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, Ośrodek Doradztwa Rolniczego Leszno

6.2. Powietrze

6.2.1. Jakość powietrza

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), Państwowy Monitoring Środowiska stanowi systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w otaczającym powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza.

Sieć monitoringu jakości powietrza województwa wielkopolskiego opiera się na pomiarach automatycznych i manualnych, nadzorowanych przez WIOŚ oraz pasywnych prowadzonych przez WIOŚ. Lokalizacja stacji pomiarowych została wytypowana z uwzględnieniem wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 nr 0 poz. 1032).

Na terenie Gminy Rydzyna brak jest stacji pomiarowych, będących elementem sieci monitoringu jakości powietrza województwa wielkopolskiego.

Ocena jakości

Ocena jakości powietrza atmosferycznego województwa wielkopolskiego, w tym Gminy Rydzyna, została przeprowadzona w oparciu o podział województwa na strefy. Zgodnie z wytycznymi, gdzie strefy stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców.

W przypadku województwa wielkopolskiego oznacza to podział na trzy strefy:

- aglomeracja poznańska,
- miasto Kalisz,
- strefa wielkopolska.

Gmina Rydzyna znajduje się w strefie wielkopolskiej.

Celem prowadzenia corocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref w zakresie umożliwiającym:

- wykonanie klasyfikacji stref w oparciu o przyjęte kryteria,
- uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach,
- wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach,
- wskazanie potrzeb w zakresie wzmocnienia istniejącego systemu monitoringu i oceny.

W ocenie jakości powietrza za 2012 r. uwzględniono substancje, dla których w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz. 1031) i dyrektywach unijnych (2008/50WE oraz 2004/107/WE), określono poziomy dopuszczalne/docelowe/celu długoterminowe w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzkiego i ochronę roślin.

W ocenie przeprowadzonej pod kątem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia uwzględniono następujące zanieczyszczenia:

- dwutlenek siarki SO₂
- dwutlenek azotu NO₂
- tlenek węgla CO
- benzen C₆H₆
- ozon O₃,
- pył PM₁₀,
- ołów Pb w PM₁₀
- arsen As w PM₁₀
- kadm Cd w PM₁₀
- nikiel Ni w PM₁₀
- benzo(a)piren B(a)P w pyle PM₁₀
- pył PM_{2,5}

Ocena wykonana pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmowała:

- dwutlenek siarki CO₂
- tlenki azotu NO_x
- ozon O₃

Odrębnie dla każdej substancji dokonano klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji (klasa C),
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji (klasa B),
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego (klasa A),
- przekracza poziom docelowy (klasa C),
- nie przekracza poziomu docelowego (klasa A),
- przekracza poziom celu długoterminowego (klasa D2),
- nie przekracza poziomu celu długoterminowego (klasa D1)

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości.

W poniższej tabeli przedstawiono wynikowe klasy strefy wielkopolskiej, w której znajduje się Gmina Rydzyna, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzkiego oraz ochrony roślin.

Tabela 26. Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2012 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej											
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	BaP	PM _{2,5}
strefa wielkopolska	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	A

Źródło: WIOŚ Poznań.

Tabela 27. Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2012 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO _x	O ₃
strefa wielkopolska	A	A	C

Źródło: WIOŚ Poznań.

PODSUMOWANIE

Wynik oceny strefy wielkopolskiej za rok 2012, w której położona jest Gmina Rydzyna, wskazuje, że dotrzymane są poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe substancji w powietrzu (klasa A) ustanowione ze względu na ochronę zdrowia:

- dwutlenku siarki,
- dwutlenku azotu,
- benzenu,
- tlenu węgla,
- pył zawieszony PM_{2,5},
- oraz metali ciężkich zawartych w pyle PM₁₀:
 - arsenu,
 - kadmu,
 - niklu,
 - i ołowiu.

Natomiast zanieczyszczeniami problemowymi są :

- pył zawieszony PM₁₀,
- ozon,
- benzo(a)piren.

Dla tych trzech zanieczyszczeń strefa wielkopolska otrzymała klasę C, dla której konieczne jest opracowanie programów ochrony powietrza. Należy jednak pamiętać, że strefa wielkopolska nie wykazuje jednolitości na całym swoim obszarze, pod względem zanieczyszczeń. Oznacza to, że w strefie są miejsca, które ze względu na poziom zanieczyszczeń wymagają podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Jak wynika z opracowania przez WIOŚ w Poznaniu „Rocznej oceny

jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2012”, Gmina Rydzyna nie została wskazana jako miejsce przekroczeń stężeń zanieczyszczeń problemowych, wskazanych powyżej.

Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie Gmina Rydzyna są:

- spalanie paliwa stałego (węgiel, miął koksowy, koks),
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych,

Specyfiką zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest ich lotność, dlatego też powyższe źródła przyczyniające się do wzrostu ich stężeń, nie muszą występować na terenie Gminy Rydzyna, ale np. w sąsiednich gminach i miastach, jak np. miasto Leszno.

Emisja komunikacyjna

Negatywne oddziaływanie na środowisko niesie ze sobą emisja komunikacyjna, która najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu kołowego, jak np. droga krajowa nr 5 przebiegająca przez Gminę Rydzyna.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są:

- tlenek i dwutlenek węgla,
- węglowodory,
- tlenki azotu,
- pyły zawierające metale ciężkie,
- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Dla stanu powietrza atmosferycznego istotne znaczenie ma emisja NO_x oraz metali ciężkich. Duże znaczenie ma również tzw. emisja wtórna z powierzchni dróg, która zależy w dużej mierze od warunków meteorologicznych. Komunikacja jest również źródłem emisji benzenu, benzo(a)piranu, toluenu i ksylenu. Na wielkość tych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan infrastruktury dróg spowodował, iż transport może być uciążliwy dla środowiska naturalnego.

W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zinwentaryzować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych. Na podstawie znanych wartości średniego składu paliwa, szacowany przeciętny skład spalin silnikowych jest następujący:

Tabela 28. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo).

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Azot	24 - 77	76 - 78	nietoksyczny
Tlen	0,3 - 8	2 - 18	nietoksyczny
Para wodna	3,0 - 5,5	0,5 - 4	nietoksyczny
Dwutlenek węgla	5,0 - 12	1 - 10	nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5 - 10	0,01 - 0,5	toksyczny
Tlenki azotu	0,0 - 0,8	0,0002 - 0,5	toksyczny
Węglowodory	0,2 - 3	0,009 - 0,5	toksyczny
Sadza	0,0 - 0,04	0,01 - 1,1	toksyczny
Aldehydy	0,0 - 0,2	0,001 - 0,009	toksyczny

Na skutek powszechnej elektryfikacji, emisje do powietrza związane z ruchem kolejowym mają znaczenie marginalne. Należą do nich jedynie emisje zanieczyszczeń pyłowych związanych z ruchem pociągów, oraz niewielkie emisje z lokomotyw spalinowych używanych głównie na bocznicach kolejowych.

Niska emisja

Negatywne oddziaływanie na stan jakości powietrza niesie ze sobą niska emisja z lokalnych kotłowni i pieców węglowych, które używane są w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie gminy. W lokalnych systemach grzewczych brak jest urządzeń ochrony powietrza. Emisja z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, która związana jest z okresem grzewczym.

Negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają lokalne kotłownie pracujące na potrzeby centralnego ogrzewania, a także małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych lub technologicznych. Brak urządzeń oczyszczania bądź odpylania gazów spalinowych powoduje, iż całość wytwarzanych zanieczyszczeń trafia do powietrza atmosferycznego. Niska sprawność i efektywność technologii spalania są poważnym źródłem emisji zanieczyszczeń. Co więcej, głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel, często zawierający znaczne ilości siarki. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 29. Rodzaje oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.

Zanieczyszczenia	Źródło emisji
Pył ogółem	spalanie paliw, unoszenie pyłu w powietrzu;
SO ₂ (dwutlenek siarki)	spalanie paliw zawierających siarkę;
NO (tlenek azotu)	spalanie paliw;
NO ₂ (dwutlenek azotu)	spalanie paliw, procesy technologiczne;
NO _x (suma tlenków azotu)	sumaryczna emisja tlenków azotu;
CO (tlenek węgla)	produkt niepełnego spalania;
O ₃ (ozon)	powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń będących utleniaczami;
Amoniak, metan	transport, produkcja rolna, produkty spalania.

Emisja niezorganizowana

Do tej kategorii zaliczane są inne nie wymienione źródła emisji. Znaczenie w tej kategorii ma emisja pochodząca z zlokalizowanej na terenie gminy oczyszczalni ścieków. Do pozostałych źródeł emisji można zaliczyć np. wypalanie traw.

6.2.2. Cele i strategia działań

Cel średniookresowy do roku 2020:

Poprawa i utrzymanie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Rydzyna.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Przebudowa i modernizacje dróg.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, GDDKiA, Zarząd Dróg Powiatowych
2.	Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
3.	Promocja alternatywnych źródeł energii (opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii).	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
4.	Stworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego – wytyczenie i wykonanie ścieżek rowerowych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
5.	Promowanie ciepła z miejskiej sieci ciepłowniczej oraz paliw proekologicznych takich jak np. gaz ziemny, olej opałowy.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
6.	Promowanie działań zmierzających do eliminacji strat ciepła z budynków mieszkalnych (docieplenia, wymiana okien itp.);	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
7.	Prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie szkodliwości spalania różnego rodzaju odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności i dużym zasiarczeniu w paleniskach domowych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

6.3. Hałas

6.3.1. Stan wyjściowy

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- emisja - wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy wibracje),
- hałas - dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu - równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.). W rozumieniu ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LAeq i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość LAeq < 52 dB
- średnia uciążliwość 52 dB < LAeq < 62 dB
- duża uciążliwość 63 dB < LAeq < 70 dB
- bardzo duża uciążliwość LAeq > 70 dB

Źródła hałasu możemy podzielić w następujący sposób:

- komunikacyjne,
- przemysłowe i rolnicze,
- pozostałe.

6.3.2. Źródła hałasu

Hałas drogowy

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno - wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalny równoważny poziom hałasu LAeqD w porze dziennej i LAeqN w porze nocnej. Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób jego zagospodarowania. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45–55 dB.

Na terenie Gminy Rydzyna nie zostały przeprowadzone badania natężenia hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W związku, z tym do oceny stanu klimatu akustycznego Gminy Rydzyna, wykorzystane zostały pomiary dokonane przez zarządcę drogi krajowej nr 5 w roku 2010.

Tabela 30. Charakterystyka lokalizacji i wyniki pomiarów poziomów krótkookresowych LAeq D i LAeq N na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2010).

Numer drogi	Lokalizacja punktu pomiarowego	X [m]	LAeq [dB]		Natężenie ruchu pojazdów			
			pora dzienna	pora nocna	pora dzienna	pora nocna		
DK5	m. Rydzyna (271+200 km drogi)	10	77,3	68,4	776	21,1	125	36,9
		20	69,0	66,0				

Źródło: WIOŚ w Poznaniu

gdzie:

x – odległość punktu pomiarowego od drogi; LAeq – równoważny poziom hałasu; poj./h – liczba ogółem pojazdów samochodowych na godzinę; %_pc – procentowy udział pojazdów ciężkich

Jak wynika z powyższej tabeli na badanym odcinku drogi krajowej nr 5 doszło do znacznych przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężenia hałasu.

Hałas kolejowy

Przez teren Gminy Rydzyna przebiega czynna linia kolejowa Poznań-Wrocław. W związku z tym, istnieje potencjalnego zagrożenie nadmiernym hałasem, którego źródłem jest kolej. Brak jest przeprowadzonych pomiarów natężenia hałasu kolejowego na terenie Gminy Rydzyna.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej. W związku z rozwojem strefy przemysłowej w Rydzynie na terenie Gminy ryzyko przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu dla obiektów przemysłowych jest znaczne. Należy w przyszłości podjąć działania mające na celu określenie poziomu hałasu w strefie przemysłowej oraz na terenach jej przyległych.

6.3.3. Cele i strategia działań

Cel średniookresowy do roku 2020:

Dokonanie oceny rzeczywistego narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas oraz zapewnienie dobrego klimatu akustycznego na terenie Gminy Rydzyna.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Przebudowa i modernizacje dróg.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, GDDKiA, Zarząd Dróg Powiatowych
2.	Przeprowadzenia badań klimatu akustycznego na terenie Gminy Rydzyna	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
3.	Stworzenie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego – wytyczenie i wykonanie ścieżek rowerowych.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna, GDDiKA, Zarząd Dróg Powiatowych

6.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

6.4.1. Stan wyjściowy

Zagadnienia dotyczące ochrony ludzi i środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych regulowane są przepisami dotyczącymi:

- ochrony środowiska,
- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- prawa budowlanego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- przepisami sanitarnymi.

Jako promieniowanie niejonizujące określa się promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne nie wywołuje w nim procesu jonizacji. Promieniowanie to związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego. Poniżej zestawiono potencjalne źródła omawianego promieniowania

- urządzenia wytwarzające stałe pole elektryczne i magnetyczne,
- urządzenia wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia);
- urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1 kHz do 300 GHz, (urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne)
- inne źródła promieniowania z zakresu częstotliwości: 0 - 0,5 Hz, 0,5 - 50 Hz oraz 50-1000 Hz.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. 2003r., Nr 192, poz. 1883).

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, rozporządzenie ustala odrębną wartość składowej elektrycznej pola w wysokości 7 V/m.

Dla pozostałych terenów, na których przebywanie ludzi jest dozwolone bez ograniczeń, rozporządzenie ustala wysokość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz w wysokości 10 kV/m, natomiast składowej magnetycznej w wysokości 60 A/m. ponadto rozporządzenie określa:

- dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
- metody kontroli dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, jeżeli w środowisku występują pola elektromagnetyczne z różnych zakresów częstotliwości.

Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych objął obszar Gminy Rydzyna w roku 2010, kiedy to przeprowadzono pomiary w pobliżu stacji telefonii komórkowej w mieście Rydzyna przy ul. Zamkowej. Wyniki pomiarów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 31. Zestawienie wyników pomiaru prowadzonego w ramach monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Rydzyna (stan na rok 2010).

Lp.	Obszar	Miejsce punktu pomiarowego	Współrzędne geograficzne punktów pomiarowych		Wartość średnia zmierzona E [V/m]
			Szerokość	Długość	
1.	Rydzyna	ul. Zamkowa	51°47'15,7"	16°40'10,0"	>0,5 ⁵
Wartość dopuszczalna					7,0

Źródło: WIOŚ Poznań

Jak wynika z powyższej tabeli, w otoczeniu badanego źródła pól elektromagnetycznych będących przedmiotem pomiarów, nie stwierdzono występowania poziomu o wartościach wyższych od dopuszczalnych. Analizując powyższe wyniki oraz wieloletnie badania pól elektromagnetycznych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, pozwala założyć, że również na pozostałych obszarach Gminy Rydzyna brak jest realnego zagrożenia nadmiernym poziomem pól elektromagnetycznych.

6.4.2. Cele i strategia działań

Cel średniokresowy do roku 2020:

Ochrona mieszkańców przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Strategia działań:

⁵ Poniżej zakresu czułości sondy pomiarowej.

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Wprowadzenie zagadnienia pól elektromagnetycznych do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna

6.5. Gospodarka odpadami

6.5.1. Stan wyjściowy

Odpady komunalne na terenie Gminy Rydzyna powstają głównie w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach handlowych, obiektach użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola).

W roku 2011 na terenie Gminy Rydzyna zostało wytworzonych 1834,79 Mg odpadów komunalnych zmieszanych (dane GUS).

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia surowców wtórnych wyniósł w roku 2012 na terenie Gminy Rydzyna 88,12%. Natomiast poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów budowlano-remontowych wyniósł 100%.

Odpady ulegające biodegradacji

Jednym z ważniejszych aspektów współczesnej gospodarki odpadami jest ograniczenie ilości odpadów ulegających biodegradacji poddawanych składowaniu. Procentowe udziały odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania powinny wynosić wagi:

- w 2010 roku – 75%
- w 2013 roku – 50%
- w 2020 roku – 35%

Na terenie Gminy Rydzyna w 2012 r. poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania wyniósł 63,60%.

Główne założenia systemu gospodarowania odpadami ulegającymi biodegradacji wg „*Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017*”:

1. Wdrażanie systemu zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji wymaga podjęcia kompleksowych działań informacyjno – edukacyjnych w tym zakresie.
2. Powstające w gospodarstwach domowych odpady ulegające biodegradacji powinny być w pierwszej kolejności wykorzystywane przez mieszkańców we własnym zakresie np. poprzez kompostowanie w przydomowych kompostownikach.
3. Odpady ulegające biodegradacji powinny być zbierane w sposób selektywny, co pozwala na pozyskanie surowca o odpowiedniej czystości. Wprowadzenie zbierania selektywnego, musi być jednak poprzedzone odpowiednimi działaniami edukacyjnymi.
4. Odpady z pielęgnacji terenów zielonych oraz odpady kuchenne i ogrodowe ulegające biodegradacji powinny być zbierane w sposób selektywny i kierowane do kompostowni odpadów, gdzie przetworzone zostaną na kompost. Odpady te, wraz z innymi odpadami ulegającymi biodegradacji mogą być również poddane procesowi fermentacji, celem uzyskania biogazu.
5. Odpady zmieszane o wysokiej zawartości odpadów ulegających biodegradacji, powinny zostać poddane biologicznym lub termicznym procesom przekształcania. Preferowane będą metody pozwalające na pozyskanie energii z tych odpadów.
6. Odpady ulegające biodegradacji typu komunalnego mogą być wspólnie zagospodarowywane z odpadami biodegradacyjnymi z przemysłu oraz z rolnictwa.

6.5.2. System gospodarki odpadami

Województwo Wielkopolskie

W związku z założeniami „*Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017*” oraz nowelizacją Ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 391 z późn. zm.) ulega zmianie funkcjonowanie dotychczasowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa wielkopolskiego.

Regiony Gospodarki Odpadami

Gospodarka odpadami w województwie wielkopolskim opiera się na wskazanych w „*Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017*” regionach gospodarki odpadami komunalnymi (RGOK). W województwie wielkopolskim wydziela się dziesięć regionów gospodarki odpadami komunalnymi:

- Region I
- Region II
- Region IV
- Region V
- Region VI
- Region VII
- Region VIII
- Region IX
- Region X

Gmina Rydzyna znajduje się w Regionie V Gospodarki Odpadami Komunalnymi. Poniżej przedstawiono w formie graficznej położenie wszystkich regionów gospodarki odpadami komunalnymi województwa wielkopolskiego.

Rysunek 3. Podział województwa wielkopolskiego na regiony gospodarki odpadami komunalnymi (stan na rok 2011).

Źródło: „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017”

Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla Regionu V Gospodarki Odpadami Komunalnymi jest Zakład Zagospodarowania Odpadów w Trzebani (gm. Osieczna). W skład zakładu wchodzi:

- instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzanie odpadów,
- składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętnych.

Instalacją zastępczą dla Regionu V w przypadku gdy znajdująca się w nim instalacja ulegnie awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn będzie instalacja regionalna z Regionu VI.

Gmina Rydzyna

W związku z uchwaleniem przez Radę Miejską nowego Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta i gminy Rydzyna ulega zmianie dotychczas funkcjonujący system gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Rydzyna. Poniżej przedstawiono sposób funkcjonowania nowego systemu.

Gospodarką odpadami na terenie Gminy Rydzyna zajmuje się aktualnie Komunalny Związek Gmin Regionu Leszczyńskiego (KZGRL), który został powołany w 2012 roku. KZGRL stanowi 19 gmin:

- **Rydzyna,**
- Bojanowo,
- Gostyń,
- Jutrosin,
- Krobia,
- Krzemieniewo,
- Krzywiń,
- Leszno,
- Lipno,
- Miejska Górka,
- Osieczna,
- Pakosław,
- Pępowo,
- Pogorzela,
- Poniec,
- Rawicz,
- Śmigiel,
- Święciechowa,
- Wijewo.

Podstawowym celem funkcjonowania związku jest wykonywanie zadań publicznych w zakresie tworzenia warunków niezbędnych do utrzymania czystości i porządku na terenach gmin przynależnych do Związku, w dziedzinie gospodarki odpadami komunalnymi. Do głównych zadań związku należy:

- pobór opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- wydawanie decyzji w sprawie określenia wysokości opłaty w razie niezłożenia deklaracji o wysokości opłaty oraz określanie wysokości zaległości w opłatach;
- przygotowywanie, organizowanie i rozstrzyganie przetargów na odbieranie odpadów komunalnych;
- prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w tym wydawanie zaświadczeń o wpisie i wykreślanie z rejestru;
- realizowanie kompetencji kontrolnych wraz z kompetencją do wystąpienia z wnioskiem do właściwego miejscowo komendanta Policji o pomoc, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia czynności kontrolnych w realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- przyjmowanie oraz weryfikacja kwartalnych sprawozdań od podmiotów odbierających odpady komunalne oraz sporządzanie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- nakładanie kar pieniężnych przedsiębiorcom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości na podstawie obowiązujących przepisów prawa w zakresie zadań Statutowych Związku.

Poniżej przedstawiono sposób postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów komunalnych.

Odpady zmieszane

Odpady komunalne zmieszane są zbierane w pojemnikach (kontenerach) o pojemności od 60 litrów do 30 000 litrów. Odpady komunalne zmieszane mogą być zbierane także w workach foliowych. Dotyczy to domków letniskowych, imprez masowych oraz przypadków indywidualnych uzgodnionych z Komunalnym Związkiem Gmin Regionu Leszczyńskiego.

Surowce wtórne

Selektywna zbiórka surowców wtórnych na terenie Gminy Rydzyna obejmuje takie frakcje odpadów jak:

- papier i tektura,

- opakowania wielomateriałowe,
- szkło,
- tworzywa sztuczne,
- metale.

Odpady te zbierane są w dwóch systemach, w ramach których wykorzystywane są worki foliowe oraz kolorowe kontenery.

Odpady ulegające biodegradacji

Odpady ulegające biodegradacji są odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe są odbierane od mieszkańców poprzez organizowanie wystawek dwa razy w roku.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny jest odbierany od mieszkańców poprzez organizowanie wystawek dwa razy w roku.

Odpady budowlane i rozbiórkowe

Odpady budowlane i rozbiórkowe powstające na terenie Gminy Rydzyna są odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Przeterminowane leki

Przeterminowane leki powstające na terenie Gminy Rydzyna są odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz do odpowiednio oznaczonych pojemników zlokalizowanych w aptekach.

Chemikalia

Chemikalia powstające na terenie Gminy Rydzyna są odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Zużyte baterie i akumulatory

Zużyte baterie i akumulatory powstające na terenie Gminy Rydzyna są odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz do odpowiednio oznaczonych pojemników zlokalizowanych w obiektach użyteczności publicznej.

Zużyte opony

Zużyte opony powstające na terenie Gminy Rydzyna są odbierane w punkcie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), to miejsce gdzie mieszkańcy gmin przynależnych do KZGRL mogą nieodpłatnie oddawać zebrane selektywnie odpady komunalne do których zalicza się:

- papier i tektura (makulatura) oraz opakowania wielomateriałowe,
- tworzywa sztuczne i metale,
- szkło bezbarwne,
- szkło kolorowe,
- odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady zielone,
- przeterminowane leki,
- chemikalia,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony,
- odpady budowlane i rozbiórkowe (100kg/mieszkańca/rok).

Aktualnie na terenie Gminy Rydzyna brak jest PSZOK. Poniżej przedstawiono wykaz PSZOK na terenie KZGRL:

- Stacja Przeladunkowa Odpadów Komunalnych w Goli – gmina Gostyń,
- Kompostownia Odpadów Zielonych w Koszanowie – gmina Śmigiel,
- Stacja Przeladunkowa Odpadów Komunalnych w Rawiczu – gmina Rawicz,
- Zakład Zagospodarowania Odpadów w Trzebani – gmina Osieczna,
- Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie ul. Saperska 23,

- Sortownia Odpadów Henrykowo 9 – gmina Świąciechowa.

Najbliżej względem Gminy Rydzyna położone są PSZOK w Lesznie oraz Trzebani.

6.5.3. Cele i strategia działań

Cel średniookresowy do roku 2020:

Uporządkowanie gospodarki odpadami na terenie Gminy Rydzyna poprzez zwiększenie odzysku surowców wtórnych, rozwój zbiórki odpadów niebezpiecznych oraz wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów.

Cele szczegółowe:

1. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie wielkopolskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:

- do dnia 16 lipca 2013 r. nie więcej niż 50%,
- do dnia 16 lipca 2020 r. nie więcej niż 35%.

2. Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej:

- rok 2014: 30%
- rok 2017: 45%

3. Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie procesom odzysku i unieszkodliwiania. Zakłada się następujący rozwój systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych i uzyskanie następujących poziomów odzysku:

- rok 2014: 60%
- rok 2017: 80%

4. Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom odzysku i unieszkodliwiania. Przewiduje się następujące poziomy odzysku odpadów budowlano-remontowych:

- rok 2014: 55%
- rok 2017: 55%

5. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom unieszkodliwiania. Przewiduje się osiągnięcie następujących poziomów selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych celem ich przekazania do obiektów unieszkodliwiania:

- rok 2014: 40%
- rok 2017: 60%

6. Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca roku 2014.

Strategia działań:

Lp.	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna
1.	Prowadzenie oraz wspieranie działań edukacyjno – informacyjnych promujących właściwe postępowanie z odpadami komunalnymi.	KZGRL
2.	Uwzględnianie w przetargach publicznych, poprzez zapisy w specyfikacji istotnych warunkach zamówienia, zakupów wyrobów zawierających materiały lub substancje pochodzące z recyklingu odpadów; włączanie do procedur zamówień publicznych kryteriów związanych z ochroną środowiska.	KZGRL
3.	Ujmowanie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych.	KZGRL
4.	Kontrolowanie przez gminy zgodności ustaleń zawartych w wydanych zezwoleniach podmiotom prowadzącym działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
5.	Bieżąca likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska).	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna
6.	Złożenie sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi do Marszałka Województwa Wielkopolskiego.	KZGRL
7.	Pobieranie opłat od właścicieli nieruchomości w zamian za zapewnienie świadczenia usług w	KZGRL

	zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.	
--	---	--

ROZDZIAŁ

7

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

PLAN OPERACYJNY

7.1. Wprowadzenie

Średniookresowe (2013–2020 r.) cele ekologiczne są podstawą dla planu operacyjnego na lata 2013-2020, tj. konkretnych przedsięwzięć, mających priorytet w skali gminy.

W rozdziale 7.2. przedstawione zostały kryteria wyboru priorytetów, będących podstawą do sformułowania przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2013–2020. Poszczególne przedsięwzięcia zostały zebrane w tabeli 31. Tabela ta zawiera dodatkowo informacje o instytucjach odpowiedzialnych za realizację danego przedsięwzięcia.

7.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć

Podstawą sformułowania przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2013–2020 są wymagania w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Do najważniejszych kryteriów należą:

- wymogi wynikające z następujących ustaw:
 - Prawo ochrony środowiska,
 - o odpadach,
 - Prawo Wodne,
- zgodność z wymogami Traktatu Akcesyjnego,
- zgodność z „Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- zgodność z „Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015”,
- zgodność z „Programem Ochrony Środowiska dla powiatu leszczyńskiego na lata 2012-2016 z perspektywą do 2020 r.”,
- zgodność z „Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014”,
- zgodność z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017”,
- zgodność z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”,
- zgodność z „Aktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020”.

7.3. Lista przedsięwzięć

Lista przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2013–2020 zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Ważnym jest aby podkreślić, iż zaproponowana lista przedsięwzięć nie blokuje możliwości realizacji innych, charakteryzujących się mniejszym jednostkowym efektem. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć nie wskazanych w poniższej tabeli, ale mieszczących się w ramach wyznaczonych celów średniookresowych.

Tabela 32. Lista zadań przeznaczonych do realizacji w ramach planu operacyjnego na lata 2013-2020.

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Okres realizacji
ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE			
1.	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2015; 2018
2.	Rozpowszechnianie wiedzy wśród przedsiębiorców o systemie zarządzania środowiskowego EMAS lub ISO 14001.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2013-2020
EDUKACJA EKOLOGICZNA			
3.	Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu ponadgminnym.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2013-2020
4.	Udział przedstawicieli Urzędu Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2013-2020
5.	Kampanie edukacyjno – informacyjne oraz nagrody dla uczestników konkursów organizowanych przez Gminę.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2013-2020
OCHRONA PRZYRODY			
6.	Odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich, nowe nasadzenia	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2013-2020
WODY			
7.	Regulacja Kopanicy i Rowu Rydzyńskiego	WZMiUW w Poznaniu	2017-2020
8.	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Rydzynie	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	2013-2015
9.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy (dotacje)	Urząd Miasta i Gminy	2013-2020

		Rydzyzna	
POWIETRZE			
10.	Gazyfikacja Dąbcza, ul. Kołłątaja.	WSG, Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	2014-2016
11.	Termomodernizacja budynku SOSW w Rydzynie.	Starostwo Powiatowe w Lesznie	2013-2020
12.	Budowa ścieżki rowerowej Rydzyzna-Dąbcze (2 km).	Starostwo Powiatowe w Lesznie, Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	2013-2020
13.	Budowa ścieżki rowerowej Rydzyzna-Leszno.	GDDKIA	2014
14.	Budowa farm wiatrowych, biogazowi, kotłowni na biomasę itp.	przedsiębiorcy	2013-2020
GOSPODARKA ODPADAMI			
15.	Porządkowanie miejsc nielegalnego składowania odpadów.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	2013-2020
16.	Rozwój systemu zbiórki odpadów komunalnych (w tym selektywnej).	KZGRL	2013-2020
17.	Usuwanie z użytkowania wyrobów zawierających azbest.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	2013-2020
18.	Splata zobowiązań gmin – budowa ZZO.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	2013-2020
19.	Złożenie sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi do Marszałka Województwa Wielkopolskiego.	KZGRL	2013-2020
20.	Pobieranie opłat od właścicieli nieruchomości w zamian za zapewnienie świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.	KZGRL	2013-2020

ROZDZIAŁ

8

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

UWARUNKOWANIA FINANSOWE

8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

8.1.1. Fundusze krajowe

Wszelkie działania związane z ochroną środowiska i ekologią są wspierane finansowo poprzez różne krajowe i zagraniczne fundusze ekologiczne oraz programy a także środki własne inwestorów.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW),
- Ministerstwo Środowiska (MŚ).

Budżety dwóch pierwszych funduszy są tworzone głównie z:

- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska – wszelkie firmy, które korzystają z zasobów naturalnych środowiska poprzez m.in. zużywanie wody, zanieczyszczając powietrze atmosferyczne czy wytwarzając odpady płacą za to zgodnie ze stawkami wyznaczanymi przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (Ministra OŚZNiL). Każda firma otrzymuje pozwolenie na korzystanie z określonej ilości tych zasobów.
- kar za przekroczenie dopuszczalnych norm - płacą je firmy, które korzystają z większych ilości zasobów środowiska niż im na to zezwolono oraz wszystkie inne instytucje nie przestrzegające wymogów ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją realizującą Politykę Ekologiczną Państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w obszarach ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Ochrona powietrza
- Ochrona wód i gospodarka wodna
- Ochrona powierzchni ziemi
- Ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo
- Geologia i górnictwo
- Edukacja ekologiczna
- Państwowy Monitoring Środowiska
- Programy międzydziedzinowe
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- Ekspertyzy i prace badawcze

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki).
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia).

- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,
- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy,
- ważny dla zrównoważonego rozwoju.

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Misją Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu jest finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu bezpieczeństwa ekologicznego kraju i realizacji programów ekologicznych państwa i województwa w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego.

W ramach funkcjonowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu wspierane są działania w ramach sześciu priorytetów:

Priorytet 1 - Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi

W zakresie tych priorytetów wspierane będą głównie zadania mające na celu ochronę przeciwpowodziową oraz ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Ponadto, w ramach priorytetu będą wspierane zadania z zakresu:

- zwiększenia retencji,
- osłony hydrometeorologicznej na zbiornikach i rzekach,
- odtwarzania polderów,
- renaturalizacji cieków poprzez łączenie ich ze starorzeczami i zbiorników wodnych,
- przywracania możliwości naturalnego meandrowania rzek,
- zakładania pasów zieleni wzdłuż rzek i jezior.

Priorytet 2 – Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi

W ramach priorytetu wspierane będą głównie działania mające na celu dokończenie budowy systemów gospodarki odpadami, uzupełnienie i wzmocnienie istniejących systemów gospodarki odpadami oraz zastosowanie nowych narzędzi realizacji polityki odpadowej.

Ponadto, w ramach priorytetu będą wspierane zadania z zakresu:

- rekultywacji zamkniętych i zamykanych składowisk,
- unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
- wzrostu wykorzystywania surowców wtórnych,
- rekultywacji terenów zdegradowanych,
- zagospodarowania odpadów przemysłowych,
- unieszkodliwiania zanieczyszczeń powierzchniowych.

Priorytet 3 – Ochrona atmosfery

W ramach priorytetu wspierane będą głównie projekty, których realizacja spowoduje ograniczenie niskiej i ponadstandardowej emisji substancji do powietrza, poprzez zamianę źródła energii (m.in. z wykorzystaniem OZE), poprawę efektywności, eliminację „niskiej emisji”, czy zmniejszenie emisyjności transportu publicznego.

Ponadto, w ramach priorytetu będą wspierane zadania z zakresu:

- tworzenia i realizacji Programów Ochrony Powietrza,
- termomodernizacji budynków,
- finansowania OZE.

Priorytet 4 – Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

W ramach tego priorytetu wspierane będą głównie zadania mające na celu wzrost potencjału przyrodniczego obszarów chronionych – w tym działania bezpośrednio związane z ochroną siedlisk, rewaloryzacją, renaturalizacją, jak również projekty dotyczące rozwoju zielonej infrastruktury służącej ochronie obszarów przyrodniczo cennych, czy w sposób kontrolowany wprowadzające lub ukierunkowujące ruch turystyczny. Finansowaniu będą podlegać wszelkiego rodzaju projekty ochrony i restytucji różnorodności gatunkowej i siedliskowej, ochrony i rewaloryzacji parków publicznych.

Priorytet 5 – Edukacja ekologiczna

W ramach priorytetu będą wspierane zadania takie jak zajęcia i warsztaty terenowe, kampanie medialne, programy promujące bioróżnorodność i wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych na potrzeby szkoleń i edukacji prowadzonej na wszystkich szczeblach nauczania i edukacji pozaszkolnej.

Priorytet 6 – Zarządzanie i monitorowanie środowiska

W ramach priorytetu współfinansowane będą zadania takie jak:

- a) badania i upowszechnienie ich wyników w zakresie najważniejszych problemów ochrony środowiska,
- b) rozwój sieci stacji pomiarowych, laboratoriów i ośrodków przetwarzania informacji, służących badaniu stanu środowiska,
- c) system kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, w szczególności tworzenie baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
- d) wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- e) wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- f) działania na rzecz zapobiegania i likwidowania poważnych awarii oraz szkód górniczych,
- g) przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska,

Szczegółowe informacje odnośnie zasad dofinansowań poszczególnych zadań przez WFOŚiGW w Poznaniu znajdują się na stronie internetowej <http://www.wfosigw.poznan.pl> lub można otrzymać pod numerem telefonu: 61 845-62-00.

8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej⁶

Pierwszy rok obowiązywania niniejszego Programu Ochrony Środowiska (tj. 2013) jest zarazem ostatnim kończącego się okresu programowania UE: 2007 – 2013, a od roku 2014 rozpoczyna się kolejna perspektywa finansowa UE określająca kierunki działań współfinansowanych ze środków UE. Zasady dotyczące nowego okresu programowania, które będą obowiązywały od 2014 roku nie są szczegółowo znane w chwili tworzenia niniejszego Programu Ochrony Środowiska. Uregulowania krajowe na nowy okres programowania powinny być sformułowane do końca roku 2013 i obowiązywać od początku roku 2014. W związku z tym, przy planowaniu finansowania przez władze Gminy poszczególnych zadań ze środków UE po roku 2013, należy zaktualizować założenia finansowania poszczególnych zadań.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. To zwińczenie wielomiesięcznych prac nad przygotowaniem największego w historii Unii Europejskiej programu. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42 proc. całości środków polityki spójności w Polsce.

W ramach programu realizuje się duże inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska, transportu, energetyki, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia oraz szkolnictwa wyższego.

Cel programu

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności

⁶ www.funduszeuropejskie.gov.pl

terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23 proc. całości wydatków ze środków unijnych.

Obecny kształt Programu

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,6 mld euro, z czego wkład unijny to 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro.

Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- transport – 19,4 mld euro
- środowisko – 4,8 mld euro
- energetyka – 1,7 mld euro
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro
- kultura – 490,0 mln euro
- zdrowie – 350,0 mln euro

Dodatkowo dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln euro).

W ramach programu realizowanych jest **15 priorytetów**:

- Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS);
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln euro (w tym 1,215,7 mln euro z FS);
- Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR);
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR);
- Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 12 548,3 mln euro (w tym 8 802,4 mln euro z FS);
- Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS);
- Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln euro (w tym 2 945,5 mln euro z EFRR);
- Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS);
- Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln euro (w tym 974,3 mln euro z EFRR);
- Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro (w tym 490,0 mln euro z EFRR);
- Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro (w tym 350,0 mln euro z EFRR);
- Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro (w tym 500,0 mln euro z EFRR);
- Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro (w tym 187,8 mln euro z EFRR);
- Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro (w tym 393,5 mln euro z FS).

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V);
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII);
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X);
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI);
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII);
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

Realizacja programu

Tryb pozakonkursowy obejmuje zgodnie z projektem ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju:

- Duże projekty, których koszt całkowity przekracza 25 mln euro – w przypadku projektów dotyczących środowiska naturalnego oraz projektów o wartości powyżej 50 mln euro – w przypadku innych dziedzin, zatwierdzone przez Komisję Europejską;

- Projekty systemowe - polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek;
- Projekty indywidualne – określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym;
- Projekty pomocy technicznej.
- Pozostałe projekty będą wybierane w drodze konkursu.

Oczekiwane efekty programu:

- 9 tys. km kanalizacji sanitarnej, w wyniku czego 810 tys. osób zostanie podłączonych do sieci;
- 318 oczyszczalni ścieków;
- 20 nowych ponadregionalnych zakładów zagospodarowania odpadów;
- 5,5 mln osób zostanie dodatkowo objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi;
- z 79% do 50% zmniejszy się poziom składowania odpadów;
- 400 obiektów małej retencji;
- 500 stanowisk do analizowania i reagowania na zagrożenia katastrofami naturalnymi;
- 135 dużych przedsiębiorstw wspartych w zakresie systemów zarządzania środowiskowego;
- 1550 ha, którym przywrócono ochronę właściwego stanu ekosystemów;
- 477 km wybudowanych autostrad w sieci TEN-T;
- 1400 km wybudowanych dróg ekspresowych w sieci TEN-T;
- 8 przebudowanych lotnisk w sieci TEN-T;
- 1250 km zmodernizowanych linii kolejowych;
- 410 km wybudowanej sieci transportu szynowego i trolejbusowego;
- 270 km zmodernizowanych dróg wodnych;
- z 2% do 7,5% powinien wzrosnąć udział energii elektrycznej wytworzonej ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii elektrycznej brutto;
- 1 mln ton rocznej produkcji biopaliw;
- 1000 km nowo wybudowanych gazociągów przesyłowych i 4900 km gazociągów dystrybucyjnych;
- 600 km wybudowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych;
- 14 obiektów dziedzictwa kulturowego poddanych ochronie;
- 600 ambulansów zakupionych na potrzeby ratownictwa medycznego;
- 100 przebudowanych i wyposażonych zakładów opieki zdrowotnej;
- 120 zmodernizowanych obiektów szkolnictwa wyższego;
- 6 tys. miejsc pracy.

Regionalny Program Operacyjny

Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego na lata 2007 - 2013 jest narzędziem realizacji postulatów zgodność z „Aktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020” oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007-2013.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego na lata 2007 - 2013 jest dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania środków unijnych – tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Województwie Wielkopolskim w latach 2007 – 2013. Instytucją odpowiedzialną za zarządzanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego na lata 2007-2013 jest Instytucja Zarządzająca RPO WZ (zwana dalej Instytucją Zarządzającą lub IZ), której funkcję pełni Zarząd Województwa Wielkopolskiego poprzez wyznaczone do tego celu komórki w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego.

Jednym z celów strategicznych WRPO 2007-2013 jest:

Poprawa stanu środowiska naturalnego i ochrona przyrody oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Cel ten jest realizowany w ramach osi priorytetowej 3 Środowisko przyrodnicze. W ramach tego priorytetu realizowane będą następujące działania:

1. Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi.
2. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku.
3. Wsparcie ochrony przyrody.
4. Gospodarka wodno-ściekowa.

5. Wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej zagrożonych obszarów oraz zwiększenie retencji na terenie województwa.
6. Poprawa bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego.
7. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii.

8.1.3. Finansowanie planu operacyjnego

W poniższej tabeli przedstawiono prognozowane koszty planu operacyjnego wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.

Tabela 33. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji Programu w latach 2013-2020.

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródło finansowania	Przewidywane nakłady finansowe [tys. zł]						
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. ZARZĄDZANIE ŚRODOWIKOWE										
1.1	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy	-	-	-	-	-	-	-
1.2.	Rozpowszechnianie wiedzy wśród przedsiębiorców o systemie zarządzania środowiskowego EMAS lub ISO 14001.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
2. EDUKACJA EKOLOGICZNA										
2.1.	Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu ponadgminnym.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
2.2.	Udział przedstawicieli Urzędu Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
2.3.	Kampanie edukacyjno-informacyjne oraz nagrody dla uczestników konkursów organizowanych przez Gminę.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy	10	10	10	10	10	10	10
3. OCHRONA PRZYRODY										
3.1.	Odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich, nowe nasadzenia.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy, WFOŚiGW	5	5	5	5	5	5	5
4. WODY										
4.1.	Regulacja Kopanicy i Rowu Rydzynskiego.	WZMIUW w Poznaniu	budżet województwa, WFOŚiGW	-	-	-	-	-	16200	-
4.2.	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Rydzynie.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy, NFOŚiGW, fundusze UE	6000		-	-	-	-	-
4.3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy (dotacje).	Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze UE	30	30	30	30	30	30	30
5. OCHRONA POWIETRZA/OCHRONA PRZED HAŁASEM										
5.1.	Gazyfikacja Dąbca, ul. Koliątaja.	WSG, Urząd Miasta i Gminy Rydzyna	środki spółki, budżet gminy	-	70	-	-	-	-	-
5.2.	Termomodernizacja budynku SOSW w Rydzynie.	Starostwo Powiatowe w Lesznie	budżet powiatu	112	336	-	-	-	350	-
5.3.	Budowa ścieżki rowerowej Rydzyna-Dąbca (2 km).	Starostwo Powiatowe w Lesznie, Urząd Miasta i Gminy	budżet powiatu, budżet gminy	42	-	-	-	-	-	-

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródło finansowania	Przewidywane nakłady finansowe [tys. zł]									
				2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
		Rydzyzna											
5.4	Budowa ścieżki rowerowej Rydzyzna-Leszno. ⁷	GDDKIA	GDDKIA, budżet gminy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.5	Budowa farm wiatrowych, biogazowi, kotłowni na biomasę itp.	przedsiębiorcy	środki przedsiębiorców, środki UE, fundusze ochrony środowiska	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. GOSPODARKA ODPADAMI													
6.1.	Porządkowanie miejsc nielegalnego składowania odpadów.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	budżet gminy	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6.2.	Rozwój systemu zbiórki odpadów komunalnych (w tym selektywnej).	KZGRL	KZGRL	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
6.3.	Usuwanie z użytkowania wyrobów zawierających azbest.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	budżet gminy, WFOŚiGW	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
6.4.	Splata zobowiązań gmin – budowa ZZO.	Urząd Miasta i Gminy Rydzyzna	budżet gminy	25	64						90		
6.5.	Złożenie sprawozdań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi do Marszałka Województwa Wielkopolskiego.	KZGRL	KZGRL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.6.	Pobieranie opłat od właścicieli nieruchomości w zamian za zapewnienie świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.	KZGRL	KZGRL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Podane koszty są wielkością szacowaną, która może w trakcie wykonywania przedsięwzięć ulec zmianie w zależności od zapotrzebowania i stopnia ich realizacji.

⁷ W momencie opracowywania Programu koszty przedsięwzięcia nie były jeszcze ustalone.

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę prognozowanych kosztów związanych z realizacją Programu w latach 2013-2020.

Tabela 34. Struktura prognozowanych kosztów realizacji Programu w latach 2013-2020.

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Przewidywane nakłady finansowe [tys. zł]							
		2013		2014-2016		2017-2020		2013-2020	
		tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
DZIAŁANIA SYSTEMOWE									
1.	Zarządzanie środowiskowe	1,5	9,1	4,5	9,1	6,0	9,1	12,0	10,3
2.	Edukacja ekologiczna	15,0	90,9	45,0	90,9	60,0	90,9	105,0	89,7
OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH									
3.	Ochrona przyrody	5,0	100,0	15,0	100,0	20,0	0,1	40,0	0,2
4.	Ochrona przeciwpowodziowa	-	0	-	0	16200,0	99,9	16200,0	99,8
POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA									
5.	Gospodarka wodno-ściekowa	2030,0	92,3	4090,0	89,9	120,0	18,6	7270,0	85,3
6.	Ochrona powietrza/Ochrona przed hałasem	154,0	5,9	406,0	7,7	350,0	54,3	910,0	10,7
7.	Gospodarka odpadami	46,0	1,8	127,0	2,4	174,0	27,0	347,0	4,1
RAZEM		2611,5	100,0	4687,5	100,0	16930,0	100	24899,0	100
W TYM ZADANIA WŁASNE GMINY		2451,5	93,4	4263,5	97,9	356,0	2,1	7741,0	31,1

ROZDZIAŁ

9

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

WDRAŻANIE I MONITORING

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Sformułowanie zasad zarządzania środowiskiem stanowi więc podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Zarządzanie programem to sukcesywna realizacja następujących zadań:

1. Wdrożenie programu i jego realizacja, a w szczególności:
 - koordynacja przebiegu wdrażania i realizacji,
 - bieżąca ocena realizacji i aktualizacja celów,
 - raporty na temat wykonania programu,
2. Edukacja ekologiczna:
 - utworzenie systemu edukacji ekologicznej,
 - udostępnienie informacji o stanie środowiska,
 - publikacja informacji o stanie środowiska.

9.1. Działania polityki ochrony środowiska

Realizacja celów długookresowych wymaga podjęcia działań, które muszą być zgodne z zasadami zawartymi w stosownych ustawach. Działania będące elementem zarządzania środowiskiem można sklasyfikować w następujące grupy:

1. Działania prawne – grupa działań mająca na celu respektowanie odpowiednich dyrektyw i decyzji pozwalających na kształtowanie środowiska wg zamysłu władz. Do grupy tej należą systemy wydawania pozwoleń (wprowadzanie do środowiska ścieków, gazów, pyłów, odpadów) decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz koncesji.

2. Działania finansowe – polegają głównie na systemie pobierania opłat za korzystanie z środowiska naturalnego (emisje zanieczyszczeń, składowanie odpadów itp.). Do tej grupy działań należy doliczyć także system kar przewidziany za przekroczenie określonych limitów w pozwoleniach i koncesjach.

3. Działania społeczne – polegają na współpracy i partnerstwie w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska. Sprowadzają się one do dwóch zasadniczych aspektów: edukacji ekologicznej oraz budowy powiązań samorząd-społeczeństwo. Wiąże się to z udostępnieniem i publikacją informacji o środowisku co jest obowiązkiem władz samorządowych wynikającym z Prawa Ochrony Środowiska.

4. Działania strukturalne – polegają na formułowaniu i wdrażaniu polityk ekologicznych. Mowa tu głównie o tworzeniu strategii, programów wdrożeniowych oraz wprowadzaniu narzędzi wspomagających system zarządzania środowiskiem.

Wymienione wyżej sposoby realizacji pozwalają prowadzić działania z zakresu ochrony środowiska przyczyniając się do osiągnięcia celów nie tylko lokalnych, ale i szerzej wojewódzkiego oraz „Polityki Ekologicznej Państwa”. Są to działania umożliwiające wprowadzenie przepisów, egzekwowanie ich oraz pozyskiwanie funduszy na działania ograniczające wpływ degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka.

Działania strukturalne to również opracowanie programu ochrony środowiska oraz jego aktualizacji. Przedstawia on stan środowiska oraz główne cele i zadania umożliwiające jego poprawę. Działania mające na celu poprawę stanu środowiska zawarte w Programie to odpowiednie kombinacje działań prawnych, finansowych i strukturalnych.

9.2. Kontrola oraz dokumentacja realizacji programu

Kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami a realizacją.

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska zakłada sporządzenie raportów z realizacji programu co dwa lata i przedstawienie go Radzie Gminy. Cały Program aktualizowany winien być co cztery lata uwzględniając rozbieżności oraz wprowadzając nowe zadania i cele.

Ocena realizacji programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się dokonywanie analizy realizacji zadań Programu z uwzględnieniem mierników zestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 35. Zestawienie wskaźników ogólne dla monitorowania osiągnięcia celów.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE		
1.	Ilość przedsiębiorstw/jednostek, w których wdrożona system EMAS lub ISO 14001	szt.
EDUKACJA EKOLOGICZNA		
2.	Ilość kampanii informacyjno-edukacyjnych zorganizowanych na terenie Gminy	szt.
3.	Nakłady inwestycyjne na realizację kampanii informacyjno-edukacyjnych zorganizowanych na terenie Gminy	zł
OCHRONA PRZYRODY		
4.	Powierzchnia obszarów cennych przyrodniczo chronionych prawnie	ha
5.	Ilość pomników przyrody na terenie Gminy	szt.
OCHRONA LASÓW		
6.	Lesistość Gminy	%
OCHRONA POWIERZCHI ZIEMI		
7.	Grunty zdewastowane i zdegradowane	ha
WODY		
8.	Jakość wód powierzchniowych	klasa czystości
9.	Jakość wód podziemnych	klasa czystości
10.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych odprowadzane do odbiorników	kg/rok
11.	Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń ścieków	%
12.	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków	%
POWIETRZE		
13.	Substancje, których poziom jest wyższy od wartości dopuszczalnej i przekracza wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji	
14.	Ilość budynków, w których przeprowadzono termomodernizację.	szt.
15.	Długość ścieżek rowerowych	km
16.	Ludność obsługiwana przez sieć gazową	%
GOSPODARKA ODPADAMI		
17.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych – ogółem	Mg
18.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych w formie zmieszanej	Mg
19.	Odsetek masy odpadów komunalnych zebranych i odebranych w formie zmieszanej	%
20.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	Mg
21.	Odsetek masy odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	%
22.	Masa odpadów poddanych odzyskowi	Mg
23.	Odsetek masy odpadów poddanych odzyskowi	%
24.	Masa odpadów komunalnych poddanych składowaniu bez przetwarzania	Mg
25.	Odsetek masy odpadów komunalnych poddanych składowaniu bez przetworzenia	%
26.	Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji składowanych na składowiskach odpadów	Mg
27.	Liczba mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym systemem zbierania i odbierania odpadów komunalnych	ilość os.
28.	Odsetek mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym systemem zbierania i odbierania odpadów komunalnych	%
29.	Liczba mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym systemem selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych	ilość os.
30.	Odsetek mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym systemem selektywnego zbierania i	%

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
	odbierania odpadów komunalnych	

Postuluje się, aby ocena dokonywana była co dwa lata. Z przeprowadzonej analizy sporządzany będzie raport, który zostanie przedłożony Radzie Miasta. Ponadto na poziomie decyzyjnym w odniesieniu do nowo realizowanych inwestycji, wszystkie aspekty projektów winny być wnikliwie przeanalizowane pod kątem zgodności z zaleceniami *Programu Ochrony Środowiska*.

ROZDZIAŁ

10

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

STRESZCZENIE

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie miasta. Według założeń przedstawionych w niniejszym opracowaniu, realizacja programu ma na celu doprowadzenie do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz bardziej efektywnego zarządzania środowiskiem.

Opracowanie jakim jest Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

W niniejszym dokumencie przedstawiony został stan środowiska na terenie Gminy Rydzyna. Wyznaczono w tym zakresie następujące kategorie:

- wody powierzchniowe i podziemne (uwzględnia stan aktualny wód powierzchniowych i podziemnych, identyfikuje zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska wodnego),
- ochrona powierzchni ziemi i gleby (uwzględnia stan aktualny, identyfikuje zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska glebowego),
- ochrona przyrody (uwzględnia stan aktualny, identyfikuje zagrożenia dla występujących na terenie Gminy form ochrony przyrody),
- ochrona lasów (uwzględnia stan aktualny, identyfikuje zagrożenia dla występujących na terenie Gminy lasów),
- ochrona przed hałasem (uwzględnia stan aktualny, identyfikuje zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska nadmiernym hałasem),
- powietrze atmosferyczne (uwzględnia stan aktualny, identyfikuje zagrożenia i źródła zanieczyszczenia powietrza),
- promieniowanie elektromagnetyczne (uwzględnia stan aktualny, identyfikuje zagrożenia wynikające z promieniowania elektromagnetycznego),
- gospodarka odpadami (uwzględnia stan aktualny, określa plany związane z rozwojem gospodarki odpadami),
- edukacja ekologiczna (uwzględnia stan aktualny, określa plany związane z rozwojem edukacji ekologicznej).

W Programie zestawione zostały cele wynikające z dokumentów wyższego szczebla. Na ich podstawie wyznaczono cele i strategię ich realizacji na poziomie miasta. Narzędziem pomocniczym w realizacji założonych celów są zadania przedstawione w rozdziale „Plan operacyjny”. Wyznaczone zadania są spójne z planowanymi inwestycjami oraz obowiązującym prawem lokalnym.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYDZYNA
NA LATA 2013-2016 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2017-2020

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA:

1. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016
2. „Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2015”,
3. „Programem Ochrony Środowiska dla powiatu leszczyńskiego na lata 2012-2016 z perspektywą do 2020 r.”;
4. „Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2014”,
5. „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2017”,
6. „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”,
7. „Zaktualizowaną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020”.
8. „Plan rozwoju lokalnego Gminy Rydzyna 2004-2013”,
9. „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Rydzyna”,
10. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna”,
11. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014,
12. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
13. Budżet Gminy Rydzyna,
14. www.stat.gov.pl/gus
15. www.wios.poznan.pl
16. www.obszary.natura2000.org.pl
17. www.funduszeuropejskie.gov.pl
18. „Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w roku 2011”,
19. „Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w roku 2010”,
20. „Raport o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w roku 2009”,